

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Н.М. Мадей

КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА
з курсу „**Методика викладання культурологічних дисциплін**”
для студентів філософського факультету
(спеціальність „культурологія”)

Львів
Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка
2007

ВСТУП

Навчальна дисципліна “методика викладання культурологічних дисциплін” вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” напряму підготовки

..... „Культура”
за спеціальністю
.....„Культурологія”

Навчальна програма дисципліни містить такі розділи:

1. Мета, завдання та очікувані результати.
2. Тематичний план дисципліни.
3. Плани лекцій.
4. Плани семінарських (практичних) занять.
5. Засоби та завдання для проведення поточного та підсумкового контролю.
6. Критерії оцінювання знань і вмінь студентів.
7. Перелік навчально-методичної літератури.

Анотація. Програма викладання культурологічних дисциплін розроблена для забезпечення фахової підготовки культурологів-бакалаврів. Зміст програми складається з трьох розділів: теоретико-методологічні засади методики викладання культурологічних дисциплін, навчання як головна категорія методики, форми і методи викладання культурологічних дисциплін, методи закріплення знань та контролю за навчальним процесом.

Міждисциплінарні зв'язки. Методика викладання культурологічних дисциплін взаємозв'язана з дисциплінами культурологічного циклу (культурологія: вступ до спеціальності, культурна антропологія, філософія культури) як базовим предметом вивчення, предметами філософського спрямування (історія філософії, філософія, історія української філософії, філософська антропологія); навчальними курсами історичного спрямування (історія світової культури, історія української культури, всесвітня історія). Одночасно методика викладання культурологічних дисциплін є складовою педагогіки вищої школи і тому тісно пов'язана з дисциплінами педагогічного циклу.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Мета викладання дисципліни.

Метою викладання предмету є надання майбутнім науковцям і викладачам вищої школи знань теоретичних основ педагогічної теорії та педагогічної майстерності, засвоєння студентами засад методики викладання, закріплення та контролю знань; ознайомлення студентів з особливостями викладання дисциплін культурологічного циклу у вищій школі.

Завдання дисципліни.

- 1) формування у майбутніх викладачів знань про головні етапи теоретичні засади методики викладання у вищій школі;
- 2) вироблення вмінь аналізувати світові освітні процеси, інтерпретувати головні проблеми та способи входження України в світовий освітній простір;
- 3) навчити аналізувати головні документи та матеріали, які забезпечують навчально-виховний процес (навчальний план, початкова програма, підручники та посібники);
- 4) виробити навички користуватись категорійно-понятійним апаратом педагогічної науки в контексті специфіки її інтерпретації в сфері культурологічних дисциплін; історичними джерелами та довідковими матеріалами з історії України;
- 5) сформувати критичне вміння оцінювати значення та роль окремих методів, прийомів та навчальних систем з точки зору їх ефективності в сфері викладання культурологічних дисциплін; визначати якісні зміни та трансформації змістовного навантаження навчального процесу.

Очікувані результати.

Після вивчення курсу методики викладання культурологічних студенти повинні знати:

- суть предмету;
- теоретичні основи методики викладання культурологічних дисциплін;
- цілі та методи педагогічних досліджень та експериментів;
- змістовні характеристики процесу навчання та його науково-методичне забезпечення;
- форми і методи навчання культурологічних дисциплін;
- міждисциплінарний характер функціонування культурології як предмету вищої школи;
- засоби та форми закріплення знань та їх контролю в сфері вивчення культурологічних дисциплін.

Студенти повинні вміти:

- застосовувати набуті знання у різних сферах життя та діяльності;
- аналізувати педагогічні ситуації;
- застосовувати методичну теорію в практиці навчального процесу;
- працювати з науковою літературою з методики, культурології.

СТРУКТУРА КУРСУ

Лекційний курс

1. Методика викладання культурологічних дисциплін як складова педагогіки вищої школи(2 год.).
2. Феномен культурологічного знання: суспільний та методичний аспект(2 год.).
3. Система методичного забезпечення учбового процесу (2 год.).
4. Процес навчання як головна категорія методики викладання культурологічних дисциплін(2 год.).
5. Основні методи викладання культурологічних дисциплін(4 год.).
6. Методика підготовки та проведення лекцій з предметів культурологічного циклу(2 год.).
7. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів(2 год.).
8. Новітні педагогічні технології та їх застосування в процесі викладання культурології(2 год.).

Тематика семінарських занять.

1. Культурологічне знання в системі предметів середньої та вищої школи (2 год).
2. Основи методики викладання культурологічних дисциплін. Вимоги до викладача(2 год.).
3. Змістове наповнення культурологічної освіти та його структурні елементи (4 год.).
4. Навчальні програми, підручники та посібники як відображення змісту культурологічної освіти(2 год.).
5. Методи навчання у вищій школі та особливості їх застосування при викладанні культурологічних дисциплін (6 год.).
6. Лекція як базова форма навчання у вищій школі(4 год.).
7. Методи закріплення знань: семінари та практичні заняття(4 год.).
8. Самостійна робота студентів як спосіб закріплення знань(4 год.).
9. Система контролю знань в процесі викладання предметів культурологічного циклу(2 год.).
10. Модульно-рейтинговий контроль та способи його застосування в спеціальності „Культурологія”(2год.).
11. Сучасні технології в освіті та їх методичний зміст в курсі культурології(2год.).
12. Колоквіум: „Специфіка викладання культурологічних дисциплін”(2год.)

Лекційний курс

9. Методика викладання культурологічних дисциплін як складова педагогіки вищої школи(2 год.).

Педагогіка вищої школи як галузь педагогіки (науки про виховання, навчання і освіту молоді і дорослих). Педагогічна система вищої освіти як об'єкт дослідження педагогіки вищої школи. Предмет педагогіки вищої школи: навчально-виховний процес та процес професійної підготовки спеціалістів.

Мета педагогіки вищої школи: дослідження закономірностей розвитку, виховання і навчання студентів і розробка на цій основі шляхів удосконалення процесу підготовки кваліфікованого спеціаліста.

Завдання педагогіки вищої школи: аналіз соціально-історичних характеристик системи вищої освіти; аналіз змісту, форм і методів навчання, розвитку і виховання студентів у вищому навчальному закладі; аналіз методів контролю і оцінки успішності студентів на основі системного підходу; розробка нових технологій навчання і виховання у вищому навчальному закладі; розкриття педагогічних закономірностей формування студентів як майбутніх фахівців. Функції педагогіки вищої школи: аналітична, прогностична, проєктивно-конструктивна. Теоретичний і прикладний аспект педагогічних наук. Методологічні категорії педагогіки вищої школи: педагогічна теорія, педагогічна концепція, педагогічна ідея, педагогічна закономірність, педагогічний принцип. Процесуальні категорії: виховання навчання, освіта, розвиток, формування особистості; навчально-виховний процес. Основні ідеї, концепції, теорії педагогіки вищої школи. Концепція гнучких технологій.

10. Феномен культурологічного знання: суспільний та методичний аспект (2 год.)

Сутність і типологія знання. Феномен культурологічного знання. Цивілізаційний підхід до становлення знань про культуру. Міфогенна концепція походження культурних знань. Проблема зв'язку містичного знання з гносеологічним. Моральна концепція змісту культурологічних знань. Відповідність етично-кланового знання релігійно-філософському світогляду. Історія світової культури та цивілізаційні культурні здобутки. Культурологічне знання в епоху Ренесансу. Новий час і прагматизація культурологічних знань. Проблема трансформації інтерпретації культурологічних знань в ХХ столітті. Навчальні предмети як інтеріоризація окремих напрямків культурологічного знання. Проблема дефінітивності культурології та співвідношення з іншими видами наукових дисциплін (соціальна антропологія, етнографія, етнологія).

11. Система методичного забезпечення учбового процесу (2 год.).

Основні теорії формального змісту освіти: матеріальна та формальна. Теорія функціонального матеріалізму (К.Д.Ушинський, В.О.Сухомлинський). Концепції В.В.Краєвського, І.Я.Лернера, М.Скаткіна як базові для розробки змісту освіти у вищій школі. Культура як джерело формування змісту освіти. Передача молодшому поколінню соціального змісту культури як глобальна функція навчання.

Основні елементи змісту освіти: 1. Інформація, яка підлягає засвоєнню, тобто перетворенню в знання. Знання як цілісна система відомостей, пізнання, які накопичені людством. 2. Способи діяльності, досвід їх здійснення. Уміння як свідоме оволодіння сукупністю певних навчальних операцій (способів здійснення дій). Навички — усталені способи діяльності, автоматизовані вміння. Уміння і навички як способи діяльності на основі

набутих знань. 3. Досвід творчої діяльності в результаті якої створюється об'єктивно чи суб'єктивно нове завдяки специфічним процедурам. 4. Досвід емоційно-ціннісного ставлення.

Зміст освіти як педагогічно адаптований соціальний досвід, педагогічну адаптовану систему знань, способів діяльності інтелектуального і практичного характеру, досвіду творчої діяльності та емоційно-ціннісного ставлення до світу: система чотирьох компонентів соціального досвіду, віддзеркалену у видах і галузях діяльності, втілених у навчальних предметах і програмах позанавчальної діяльності студентів.

12. Процес навчання як головна категорія методики викладання культурологічних дисциплін(2 год.).

Поняття про навчання як цілеспрямований, соціально обумовлений педагогічно організований процес розвитку («створення») особистості того, хто навчається, який відбувається на основі оволодіння систематизованими науковими знаннями і способами діяльності, що відбивають склад духовної й матеріальної культури людства. Учіння як специфічна діяльність, яка передбачає конкретні цілі, зміст, принципи, методи, організаційні форми навчальної роботи, навчальні дії, що забезпечують оволодіння студентами змістом освіти, його розвиток і виховання. Структурні компоненти навчання: цільовий, мотиваційний, змістовний, операційно-діяльнісний, емоційно-вольовий, контрольно-регулюючий і оцінно-результативний, які реалізуються як викладачем, так і студентом у сумісній діяльності. Сторони процесу навчання: діяльність викладача (викладання) та діяльність студента (учіння). Етапи процесу навчання: дидактичне проектування навчання студентів; формування потреб у оволодінні змістом освіти, мотивів навчальної діяльності; організація навчально — пізнавальної діяльності студентів; контроль і оцінювання результатів навчальної діяльності. Діяльність студента: усвідомлення студентами навчально-пізнавальної діяльності, мети й завдань, сприйняття навчального матеріалу; самоконтроль, корекція в діяльності; самооцінка її результатів.

Мотивація навчальної діяльності студентів. Соціальні та пізнавальні мотиви. Функції навчання: освітня, розвивальна, виховна.

13. Основні методи викладання культурологічних дисциплін(4 год.).

Поняття про методи навчання і підходи до їх класифікації. Співвідношення понять „метод” і „прийом”. Засоби навчання.

Характеристика методів за джерелами придбання знань: наочні, словесні, практичні. Методи в залежності від характеру пізнавальної діяльності тих, хто навчається: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий, дослідницький. Бінарні методи навчання: методи викладання і методи учіння. Логічний аспект класифікації методів: метод усного викладання знань і активізації пізнавальної діяльності студентів, метод самостійної роботи студентів, метод навчальної роботи з використання знань на практиці, метод перевірки й оцінки знань. Класифікація за категоріями теорії пізнання: дедуктивний і продуктивний, чуттєвий і абстрактний, теоретичний і практичний. Класифікація методів за видом розумових операцій: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, абстракція. Класифікація за дидактичними функціями: метод первісного засвоєння, узагальнення засвоєного, контролю і перевірки; за формами організації процесу навчання. Методи стимулювання і мотивації. Вибір методів навчання.

Словесні методи навчання: монологічні та діалогічні. Лекція як домінуючий метод навчання. Бесіда як діалогічний метод навчання. Види бесід у залежності від дидактичної мети: вступна бесіда, повідомлювальна бесіда, бесіда-повторення, контрольна бесіда. Форми проведення бесід: фронтальні, індивідуальні, групові. Дискусія і диспут як діалогічні методи навчання. Наочні методи: спостереження, ілюстрація, демонстрація. Практичні методи навчання. Семінар як форма організації навчання у ВНЗ. Екскурсії та їх різновиди: супроводжуючі, комплексні, вступні, заключні, підсумкові екскурсії. Консультація — одна із важливих форм навчального процесу. Конференція як форма активізації наукової діяльності студентів.

Самостійна робота студентів як важлива форма навчання у вищій школі.

14. Методика підготовки та проведення лекцій з предметів культурологічного циклу (2 год.).

Розвиток лекційної форми навчання. Роль та функції лекції в учбово-виховному процесі. Види учбово-програмних лекцій: вступна, заключна, установча, традиційна. Етапи підготовки до лекції. Структура лекції. Нетрадиційні види лекцій. Підготовка до лекції як елемент фаховості викладача. Оцінка якості лекції. Лекція-бесіда як засіб максимального включення студентів в навчальний процес. Прийоми активізації пізнавальної діяльності студентів на лекції.

15. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів(2 год.).

Поняття про сутність контролю, його компоненти: перевірку (виявлення знань, умінь і навичок), оцінювання(визначення рівня засвоєння), облік — фіксацію результатів оцінювання у вигляді балів.

Письмові, усні, практичні методи контролю Функції контролю: контролююча, навчальна, діагностично-керуюча, стимулюючо-мотиваційна, розвивальна, виховна.

Педагогічні вимоги до оцінювання навчальних досягнень студентів: об'єктивність оцінювання, індивідуальний характер оцінювання, гласність контролю, всебічність оцінювання, диференційованість та різноманітність форм, методів контролю, що створює умови для реалізації функції контролю; етичність ставлення до студента, валідність і надійність контролю.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів: характеристика відповіді студента, якість знань, ступінь сформованості загальнонавчальних і предметних умінь і навичок; досвід творчої діяльності, самостійність оцінних суджень. Чотири рівні навчальних досягнень студентів: низький, середній, достатній, високий.

Методи і форми контролю як способи, за допомогою яких забезпечується зворотній зв'язок між студентом і викладачем у навчальному процесі. Спостереження за навчальною роботою студентів. Усне опитування. Письмовий контроль. Комбіноване опитування (ущільнене) Тестовий контроль. Заліки та екзамени як форми здійснення підсумкового оцінювання навчальних досягнень студентів, суспільного і державного контролю за роботою студентів, викладачів, навчальних закладів у цілому. Модульно-рейтинговий контроль.

16. Новітні педагогічні технології та їх застосування в процесі викладання культурології (2 год.).

Інноваційність як ознака сучасності. Гуманістична спрямованість освітніх інноваційних процесів. Сутність і структура педагогічної інноватики. Класифікація педагогічних нововведень. Інноваційні процеси у системі освіти. Системні інноваційні технології. „Йена-план-школа” П. Петерсена. Антропософські школи Р. Штейнера. „Школа діалогу культур” В. Біблера. Технології розвивального навчання Л. Занкова та Ельконіна-Давидова. Модульні та локаційні інноваційні педагогічні технології. Технологія розвитку творчої особистості Г. Альтшуллера. Педагогічна майстерність. Педагогічна техніка. Мовлення педагога як засіб педагогічної праці. Майстерність педагогічного спілкування.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Тема 1. Культурологічне знання в системі предметів середньої та вищої школи (2 год).

1. Педагогічна теорія як система науково-педагогічних знань.
2. Емпіричний характер педагогічних концепцій.
3. Педагогічні закономірності: фундаментальні та конкретні.
4. Педагогічні принципи як передумова ефективності навчально-виховного процесу.

Тематика наукових есе.

Сучасні тенденції світової педагогічної науки.
Проблема класифікації закономірностей навчально-виховного процесу.
Взаємозумовленість педагогічної діяльності викладача і навчальної діяльності студента.
Демократизація виховання як провідна методологічна засада навчального процесу.

Рекомендована література.

- Всемирная декларация о высшем образовании для XXI века: подходы и практические меры // Вестник высшей школы. Alma mater. – 1993 – №3. – С.29-35
- Гессен С.И. Основы педагогики: введение в прикладную философию / Отв. Ред. И сост. М.В. Алексеев. – М., 1995
- Грیشнева О. Розвиток вищої школи в Україні: тенденції, проблеми та шляхи їх вирішення // Вища школа. – 2001. – №2-3
- Коротяєв Б.І., Гришин Є.О., Устенко О.А. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. – К., 1990
- Левківський К.М. Вища школа України на порозі радикальних змін // Проблеми освіти: Наук.-метод. Збірник. Вип. 10. – К., 1997. – С.3–10
- Основы вузовской педагогики / Под ред. Н.В. Кузьминой. – Л., 1978.
- Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу вищої школи. – Для студентів-магістрів / Нац. пед. ун-т ім. М. Драгоманова. – К.:НПУ, 2000.
- Стефановская Т.А. Педагогіка: наука и искусство.– М.: Совершенство, 1998.

Тема 2. Основи методики викладання культурологічних дисциплін. Вимоги до викладача(2 год).

1. Витоки дидактичних ідей і система методичних дисциплін.
2. Питання методики викладання в працях класиків педагогіки.
3. Актуальні питання дидактики ХХ століття.
4. Специфіка діяльності педагога у вищому навчальному закладі.

Тематика наукових есе.

Дидактичні теорії і системи античності.
Дидактика епохи Середньовіччя.
Освітні тенденції доби Просвітництва.
Авторські дидактичні системи.
Психологічна структура педагогічної діяльності.
Своєрідність засобів праці викладача.
Студентство як об'єкт-суб'єкт навчального процесу.
Сучасний феномен інтеграції навчальних предметів.

Рекомендована література.

- Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: модульне навчання.– К., 1993.

- *Бондар В.І.* Дидактика: ефективні технології навчання студентів. – К.,1996.
- *Бабин І. Мирська Г.* Особливості організації навчання на основі системного дидактичного модуля. // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 1997.– №3-4. – Ч.1.– С.105-109.
- *Бондаревська Е.В.* Гуманистическая парадигма личностно ориентированного образования // Педагогіка. – 1992. – №4. – С.11-17.
- *Дубасенюк О.А.* Теоретичні і методологічні основи виховної діяльності педагога: дис. Д-ра пед. наук. – К.,1996. Маслоу А. Мотивация и личность .– СПб.: Евразия,2001.
- *Кутиевич Ч.* Основы общей дидактики. – М.:Высшая школа,1986.
- *Окалелов О.П.* Оптимизационные методы дидактики // Педагогіка. – 2000. – №3. – С.21-26.
- *Оконь В.* Введение в общую дидактику. – М.: Высшая школа, 1990.
- *Старов В.А.* Дидактика. – М.,2002.
- *Шевнюк О.Л.* Культурологічна освіта майбутнього вчителя: теорія і практика. – К.: В-во НПУ ім. М.Драгоманова, 2004.

Тема 3. Змістове наповнення культурологічної освіти та його структурні елементи (4 год.).

1. Історичний характер категорії „зміст освіти”.
2. Функції структурних компонентів змісту освіти.
3. Вимоги до змісту освіти у вищій школі.
4. Навчальний предмет як головний засіб реалізації змісту освіти.

Тематика наукових есе.

Знання як компонент змісту освіти вищої школи.

Навчальні вміння студентів та шляхи їх формування.

Творчий компонент змісту освіти.

Інтелектуальні вміння, їх характеристика.

Поняття „навчальних профілів” та сфера застосування компетенції.

Рекомендована література.

- *Биков В.Ю.* Системно-структурні засади забезпечення якості професійної освіти / Зб.наук.праць. - Донецьк: Либідь, 2001. – С. 269 – 273.
- *Биков В.Ю.* Методичні системи сучасних інформаційно-освітніх технологій // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: Збірник наукових праць / За редакцією Л.Л.Товажнянського та О.Г. Романовського. – Вип. 3. – Харків: НТУ “ХПІ”, 2002. – С. 73-83.
- *Галузинський В.М., Євтух М.Б.* Основи педагогіки та психології вищої школи України. – К., 1995. Козловська І.М. Закони і закономірності дидактики // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992 – 2002. Збірник наукових праць до 10 – річчя АПН України / Академія педагогічних наук України. – Ч. 2. – Харків: “ОВС”, 2002. – С. 348 – 358.
- *Копыленко Ю.В., Позднеев Б.М.* О создании единого информационно-образовательного пространства системы вузов УМО АМ / Проблемы информатизации высшей школы. – М., 1996. – № 1. – С. 3 – 6.
- *Леднёв В.С.* Содержание образования. – М.,1989.

- *Сисоєва С.О.* Педагогічні технології в сучасному освітньому просторі // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992 – 2002. Збірник наукових праць до 10 – річчя АПН України / Академія педагогічних наук України. – Частина – 2. – Харків:“ОВС”, 2002. – С. 311 – 325.
- *Смирнов С.Д.* Педагогика и психология высшего образования. – М.,2003.
- *Фурман А.* Підручник у модульно-розвивальній системі: зміст, структура, оформлення. // Рідна школа. – 2000. – Липень. – С.23-32.
- *Харламов И.Ф.* Педагогика. – М.,1997.

Тема 4. Навчальні програми, підручники та посібники як відображення змісту культурологічної освіти(2 год.).

1. Навчальний план як державний нормативний документ.
2. Навчальні програми: сутність та способи побудови.
3. Навчальні підручники та посібники як елемент змісту освіти.

Тематика наукових есе.

Обґрунтування вимог до відбору змісту освіти у вищій школі.

Проблема типологізації навчальних предметів.

Поняття державного стандарту освіти та дилема його необхідності.

Типові, робочі та авторські навчальні програми: спільне та відмінне.

Сучасний підручник: проблема традиційного та новаторського підходів.

Рекомендована література.

- Высшее образование: проблемы и перспективы развития. Вторые академические чтения. Киев, 1995. - 207 с.
- *Гершунский Б.С.* образование как религия третьего тысячелетия: гармония знания и веры. - М.: Педагогическое общество России. 2001. - 128 с. *Джурицкий А.Н.* развитие образования в современном мире. Учебное пособие. - М.: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 1999. - 200 с.
- Збірник основних нормативних актів про вищу освіту, наукову діяльність, підготовку та атестацію наукових кадрів / За ред. проф. М. І. Панова. - Харків: Гриф, 2003. - 336 с.
- *Лутай В.С.* Філософія сучасної освіти. К. 1996.
- Методичні рекомендації щодо структури, змісту та обсягів підручників і навчальних посібників для вищих навчальних закладів <http://donntu.edu.ua/russian/metod/onmr/npd.html>
- Образование 21 века: достижения и перспективы // Под редакцией В. игляд м. Рига, " игляд мент", 2002. - 336 с.
- *Пискунов И.У.* Организация учебного труда студентов. Мн. 1982.
- *Підласий І.П.* Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. -К.: Видавничий Дім „Слово". 2004. 610 с.
- *Саймон Брайан.* Общество и образование. М.1989.
- *Тімар Томас Б., Кірп Дейвід Л.* Як домогтися досконалості в освіті. - Львів: Літопис. 2004. - 176 с.
- *Фініков Т.* Сучасна вища освіта: світові тенденції і Україна. - К.: Таксон, 2002. - 176 с.

Тема 5. Методи навчання у вищій школі та особливості їх застосування при викладанні культурологічних дисциплін (6 год.).

1. Поняття про методи навчання і підходи до їх класифікації.
2. Характеристика методів навчання за джерелами придбання знань.
3. Бінарні методи навчання.
4. Логічний аспект класифікації методів.
5. Форми організації навчального процесу у вищій школі.

Тематика наукових есе.

Класифікація методів за характером пізнавальної діяльності (І.Я. Лернер).

М.І. Махмутов та його концепція класифікації методів.

Класифікація методів за Ю.К. Бабанським.

Прийоми і засоби навчання, їх місце та роль в методиці викладання.

Самостійна робота студента: сутність, види, вимоги.

Самоосвіта у вищій школі.

Рекомендована література.

- *Алексюк А.М.* Загальні методи навчання. — К., 1981
- *Алексюк В.М.* Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія. — К., 1998
- Освітні технології. За ред. О. М. Пехоти. Навчально-методичний посібник. К., А.С.К. 2002. – 255 с.
- *Падалка О.С., Нісімчук А.М., Смолюк І.О., Шпак О.Г.* Педагогічні технології. Навчальний посібник. Вид-во «Українська енциклопедія» ім.П.Бажана, 1995, - 254с.
- Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.
- *Пятакова Г.П., Глотов О.Л.* Інтерактивні методики та специфіка їх застосування у вищій школі / Навчально-методичний посібник. Тернопіль, 2002. 20с.
- *Ситаров В.А.* Дидактика: Учебное пособие для студентов. — М., 2002.
- *Слепкань З.І.* Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навч.посібник. –К.: Вища ш., 2005. – 239 с.: ш.
- *Чернилевский Д.В.* Дидактические технологии в высшей школе: Учебное пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 437 с.

- *Черниченко В. И.* Дидактика высшей школы: История и современные проблемы. – М.: «Вузовская книга», 2002. – 136 с.

Тема 6. Лекція як базова форма навчання у вищій школі.

1. Функції лекції.
2. Види лекцій: вступна, заключна, установча, традиційна.
3. Структура лекції.
4. Нетрадиційні види лекцій.

Тематика наукових есе.

Підготовка до лекції як елемент фаховості викладача.

Оцінка якості лекції.

Розвиток лекційної форми навчання.

Лекція-бесіда як засіб максимального включення студентів в навчальний процес.

Прийоми активізації пізнавальної діяльності студентів на лекції.

Рекомендована література.

- *Григорьева Л.И.* Роль проблемных лекций в развитии творческой активности студентов // Подготовка экономистов в вузе: проблемы, опыт. - Воронеж, 1991.
- *Дубасенюк О.А.* Практикум з педагогіки. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004.
- *Засорина Л.Н., Галицкий А.С.* Педагогическая технология интенсивного обучения в вузе // Активные методы обучения и подготовки специалистов в вузе. - Л., 1990.
- *Карараев А.М., Зубарь Г.П.* Формирование творческих навыков в процессе целевой подготовки студентов // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. - К., 1992. - Вип. 6. - С. 132-136.
- *Кириллова Г.Д.* Пути совершенствования методов обучения // Процесс обучения: активность и интерес учащегося - основа эффективности и качества учебной работы. - Новгород, 1992.
- *Ковальчук Л.О.* Практикум з педагогіки: Навчальний посібник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005.
- *Кудрявцева В.Т.* Формирование творческих способностей человека: проблемы методологии // Современные проблемы теории творчества. - М., 1992. - С. 41-55.
- *Лунева И.В.* Некоторые дидактические требования к построению системы средств формирования умений творческого усвоения знаний (в вузе) // Высшая школа и ускорение социально-экономического развития страны. - Волгоград, 1992. - С. 97-104.

- Новые подходы в организации учебного процесса в университете: метод. Рекомендации / Якутск. гос. ун-т им. А.К. Аммосова. - Якутск: Изд-во ЯГУ, 1993. - 160 с.
- *Падалка О.С., Нісімчук А.М., Смолюк І.О., Шпак О.Г.* Педагогічні технології. Навчальний посібник. Вид-во "Українська енциклопедія" ім.П.Бажана, 1995, - 254с.
- *Проскура Н.Я.* Познавательная деятельность - решающее условие формирования творческого потенциала студентов // Новые подходы к организации самостоятельной работы студентов по общественным наукам. - Киев, 1991. - С. 15-19.
- *Сысоев А.А., Петров В.И* Структура и сущность психологических средств в развитии творческого потенциала студентов // Психологическая служба вуза: принципы, опыт работы. - М., 1993. - С. 80-96.
- *Трохин В.М.* О системном подходе к преподаванию специальных учебных дисциплин // Пробл. высш. школы. - 1992. - С. 43-49.
- *Шелихова Н.И.* Техника педагогического общения. Под общ. ред. Гинзбурга М. Р. - М.: Изд-во „Институт практической психологии“, Воронеж: НПО „МОДЭК“, 1998.

Тема 7. Методи закріплення знань: семінари і практичні заняття.

1. Практичні та семінарські заняття як форма організації навчання у ВНЗ.
2. Семінарське заняття в історії розвитку навчання.
3. Консультація як елемент навчального процесу.
4. Навчальна та виробнича практика.

Тематика наукових есе.

Критерії оцінки семінарського заняття.

Умови ефективності проведення семінарів.

Практичне заняття у ВНЗ.

Екскурсія як форма організації навчання.

Конференція як спосіб активізації науково-дослідницької роботи студентів.

Рекомендована література.

- *Болюбаши Я.Я.* Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти. — К.:ВВП, „Компас“, 1997
- *Вербицький А.А.* Активное обучение в высшей школе: контекстный подход: Метод. пособие. — М.: Высшая школа, 1991.
- *Володько В.М.* Індивідуалізація і диференціація навчання: понятійно-категоріальний аналіз // Педагогіка і психологія. — 1997. — №4. — С.9-17
- *Дубасенюк О.А.* Практикум з педагогіки. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004.

- *Загвязинский В.И.* Теория обучения: Современная интерпретация. — М.: Изд. центр „академия”, 2001.
- *Засорина Л.Н., Галицкий А.С.* Педагогическая технология интенсивного обучения в вузе // Активные методы обучения и подготовки специалистов в вузе. - Л., 1990.
- *Ковальчук Л.О.* Практикум з педагогіки: Навчальний посібник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005.
- *Лушиников И.Д.* Традиционное и новаторское в современном образовании // Педагогика. — 2000. — №10. — С.21-25
- *Смирнов С.Д.* Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности. — М.: Издательский центр „Академия”, 2003.
- *Черниченко В.И.* Дидактика высшей школы: История и современные проблемы. — М.: Вузовская книга, 2002.
- *Хуторской А.В.* Современная дидактика: Учебник для вузов. — СПб.: Питер, 2001

Тема 8. Самостійна робота студентів як спосіб закріплення знань.

1. Самостійна робота студентів як важлива форма навчання у вищій школі.
2. Рівні самостійної діяльності студентів.
3. Науково-дослідницька робота студентів як складова фахової підготовки.
4. Курсові та дипломні роботи.

Тематика наукових есе.

Види позааудиторної самостійної роботи студентів.

Самостійна робота з книгою як передумова успішного засвоєння змісту вищої освіти.

Робота над науковими есе як один із значущих видів самостійної студентської роботи.

Організація наукового гуртка у ВНЗ.

Методика підготовки науково-освітніх проектів.

Організація предметних олімпіад у ВНЗ.

Специфіка діяльності студентських наукових товариств.

Рекомендована література.

- *Бернал Дж.* Наука в истории общества. - М.: Наука, 1966.
- *Бурдин К.С., Веселов П.В.* Как оформить научную работу. - М.: Высшая школа, 1973.
- *Быков В.В.* Методы науки. - М.: Мысль, 1974.

- *Воблий К.Г.* Організація роботи наукового працівника (методика і техніка). - К.: „Наукова думка”, 1969.
- *Герасимов И.Г.* Научное исследование. - М.: Наука, 1972.
- *Грушко И.М., Сиденко В.М.* Основы научных исследований. - К.: «Вища школа», Изд-во при Харьк. ун-те., 1983.
- *Дикий И.А., Халатов А.А.* Основы научных исследований. - К.: «Вища школа», 1985.
- *Кілінська К.* Науково-дослідна робота студентів в Україні.-Чернівці, Вид-во ЧДУ, 1997.
- *Кілінська К.* Основы наукового пізнання. Чернівці, Вид-во „Рута”-2003.
- *Колгатіна Л.С.* Управління самостійною роботою студентів в умовах нових інформаційних технологій. // Сучасні освітні технології: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 190-й річниці університету. – Х., ХДПУ. -2001.-С.95
- *Маключенко В. І., Янковська Ж. О.* Положення про курсові роботи з культурологічних дисциплін. – Острог, 1998. – 17 с.
- *Маключенко В. І., Янковська Ж. О.* Положення про дипломні роботи з культурологічних дисциплін (методика написання, правила оформлення та порядок захисту). – Острог, 2001. – 19 с.
- *Маключенко В. І., Янковська Ж. О.* Положення про кваліфікаційні роботи з культурологічних дисциплін (методика написання, правила оформлення та порядок захисту). – Острог, 2001. – 19 с.
- *Микитюк О.М.* Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України. — Харків, ОВС,2003.
- О курсовых и дипломных работах// В.В. Краевский. Общие основы педагогики. — М.: Издательский центр „Академия”,2003.
- *Ситник В.Ф.* Основы научных исследований. - К.: Вища школа, 1978.
- *Чкалова О.Н.* Основы научных исследований. - М.: Наука, 1978.
- *Янковська Ж. О., Пастушок С. Є.* Педагогічна практика. Методичні рекомендації. – Острог, 1999. – 23 с.

Тема 9. Система контролю знань в процесі викладання предметів культурологічного циклу.

1. Перевірка та оцінка знань студента.
2. Особливості обліку у вищій школі. Педагогічні вимоги до контролю.
3. Критерії оцінки знань студентів. Види обліку знань.
4. Модель екзамену. Методи обліку. Педагогічні виміри (вимоги до тестів, форми, оцінювання).

Тематика наукових есе.

Способи підвищення ефективності контролю.

Сутність об'єктивності контролю, його валідності та надійності.

Спостереження як спосіб контролю у ВНЗ.

Організація рецензування та взаємо рецензування відповідей студентів.

Іспит як основна форма контролю навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Виховна функція контролю, шляхи її реалізації.

Рекомендована література.

- *Амонашвили Ш.А.* Воспитательная и образовательная функция оценки учения школьников. — М.,1984.
- *Вихрущ В.О.* Тести до курсу дидактики: Для студ. пед. навч. закл. – Тернопіль: ТДПУ, 2001.
- *Дидактика современной школы // Под ред. В.А. Онищука.* — К.,1987.
- *Дмитриев А.В., Дмитриев Ю.В.* Тренинговые и контрольные задания по дидактике. — М.,1998.
- *Ингекамп К.* Педагогическая диагностика. — М.,1991.
- *Иоселиани А.Д.* Сборник методических рекомендаций, тестов и контрольных заданий по философии: Для студ. гуманит. вузов. – М.; Воронеж: Москов. Психолого-социальный ин-тут, 2001
- *Майоров А.Н.* Теория и практика создания тестов для системы образования: Как выбирать, создавать и использовать тесты для целей образования. – М.: Народное образование, 2000.
- *Методичні рекомендації з організації тестового контролю освітньо-професійної підготовки вчителя / Відповід. ред. В.В.Грубінко.* – Тернопіль: ТНПУ, 2004.
- *Полякова А.А.* Рейтинговая система контроля и оценки знаний по педагогика: Практикум для педагогов, студентов и учащихся. – М.: Моск. гор. пед. об-во, 2000.
- *Равен Д.* Педагогическое тестирование: проблемы, заблуждения, перспективы. – Львів: Когито – Центр, 1999.
- *Хуторской А.В.* Современная дидактика: Учебник для вузов. — СПб.:Питер,2001.
- *Чайка В.М.* Основы дидактики: Тексты лекцій і завдання для самоконтролю: Навч. посібник для студ. вищих пед. навч. закл. – Тернопіль: Астон, 2002.
- *Чельшкова М.Б.* Теория и практика конструирования педагогических тестов: Учебное пособие. – М.: Логос, 2002.

Тема 10. Модульно-рейтинговий контроль та способи його застосування в спеціальності „Культурологія”.

1. Рейтингова система оцінки знань: сутність поняття.
2. Загальні вимоги рейтингової системи.
3. Умови застосування навчального рейтингу.

Тематика наукових есе.

Проблема підвищення якості спеціалістів з вищою освітою.

Тести в системі модульно-рейтингового контролю

Індивідуальна робота студента: сутність поняття, рівні функціонування.

Рейтинг як загальний бал індивідуальної роботи студента.

Оцінювання навчальної діяльності студентів за модульно-рейтинговою системою.

Рекомендована література.

- *Безносюк О. О.* Модульно-рейтинговий контроль успішності студентів // Наук. записки: Зб. наук. ст. Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. - К.: НПУ, 2000. - С. 3-12.
- *Безносюк О.О.* Рекомендації щодо розробки та впровадження модульно-рейтингової технології навчання - К.: ВІКНУ, 2000. - 27 с. Романюк І.М. Методика нарахування балів за модульно-рейтинговою системою (на прикладі спеціальної дисципліни)//Науково-практичний освітньо-популярний часопис "Імідж сучасного педагога". – Полтава, ТОВ "АСМІ".– 2001.-№ 2(13).–С.36-39.
- *Борзих А.П., Окаєлов В.М.* Виховний аспект модульно-рейтингового контролю знань студентів // Проблеми освіти: Науково-методичний збірник. — Київ, 2001. — Вип..23. — С.62-65.
- *Драч І.І.* Психолого-педагогічні втілення модульно-рейтингової системи // Проблеми освіти. — 2000. — Вип.. 22. — С.57-61.
- *Заводяний Віктор, Заводяний Володимир.* Рейтинг — система оцінювання успішності студентів // Рідна школа. — 2001. — №1. — С.45.
- Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару „Кредитно-модульна система підготовки фахівців у контексті Болонської угоди” — Львів, 22-23 листопада 2003р.
- *Нагаєв В.М.* Оцінювання навчальної діяльності студентів за модульно-рейтинговою технологією навчання // Педагогіка і психологія. — 2000. — №3. — С.84-91.
- Об'єктивність в оцінці знань: модульно-рейтинговий контроль / Н. А. П'ятківська. Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та вузі / Ред. кол. А.С. Дем'янчук. - Рівне : Волинські обереги, 2002 - .Вип. 3. - 2002. - 276 с.
- *Паламарчук Л.М.* До проблем оцінювання студентів за модульно-рейтинговою системою при вивченні курсу "Педагогічна риторика" http://rusnauka.com/PNR_2006/Pedagogica/2_palamarchuk%20.doc.htm
- *Романюк І.М.* Модульно-рейтингова система як інноваційна модель організації навчально-виховного процесу вищого професійного навчального закладу освіти //Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка.–2002.–№ 7.-С.57-61.
- *Федорчук І.П., Федорчук І.І.* Комп'ютерна техніка та перспективи її впровадження в процес навчання // Сучасні інформаційні технології та і

новаційні методи навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. пр. - К.: - Вінниця: ДОВ Вінниця, 2000. - С. 450-451.

• *Цехмістров Г.С.* Ефективність застосування модульного навчання та рейтингової системи контролю знань студентів // Проблеми освіти. — 2001. — Вип.. 26. — С.40-53.

. Тема 11. Сучасні технології в освіті та їх методичний зміст в курсі культурології.

1. Поняття педагогічних технологій: історія розвитку та сучасні інтерпретації.
2. Програмоване навчання.
3. Дистанційне навчання в сучасній системі вищої освіти.
4. Концепція розвивального навчання Л.В. Занкова.
5. Система оновлення освіти дорослих.

Тематика наукових есе.

Особливості процесу навчання людини на різних вікових етапах.

Активна практична діяльність як фактор розвитку особистості.

Порівняльний аналіз догматичного, пояснювального і проблемного навчання.

Контекстне навчання у вищій школі.

Рекомендована література.

• *Атутов П.Р.* Технология и современное образование // Педагогика. - 1996.- № 2 - с.37-43.

• *Безпалько В.П.* Слагаемые педагогической технологии. - М., 1989.-178 с.

• *Боголюбов В.И.* Педагогическая технология: эволюция понятия.- Педагогика. - 1991.- № 9.- С. 123.

• *Бех І.* Принципи інноваційної освіти// Освіта і управління.-2005.-Т.8.-Число 3-4.- С.7-21.

• *Бордовский Г.А., Извозчиков В.А.* Новые технологии обучения: Вопросы терминологии // Педагогика. - 1993.-№ 5.

• *Буркова Л.* Технології в освіті // Рідна школа. – 2001. – № 2.

• *Ващенко Л.М.* Методика оцінювання інноваційних змін в освіті // Соц.педагогіка. – 2006.- №1. – С.20-23.

• *Грабовська С.Л.* Інтерактивне навчання у вузі: проблеми і перспективи // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. -Вип.15.-4.2. -С.171-176.

• Гуманітарні технології / За ред. В. В. Різуна.- К.: Видавничий дім "КМ Academia", 1994.- 60 с.

• *Давыдов В.В.* Теория развивающего обучения. - М., 1996. -324с.

- *Дичківська І.М.* Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. - К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
- *Зязюн І. А.* Освітні технології у вимірах педагогічної рефлексії // Світло. – 1996. – № 1.
- *Кларин МБ.* Инновации в мировой педагогике. - М., 1998. -180с.
- *Кларин М.В.* Педагогическая технология в учебном процессе. - М., 1989. - 225 с.
- *Кларк М.* Технология образования или педагогическая технология?// Перспективы. Вопросы образования. - М., 1983. -№2.-С. 78
- *Кошманова Т.С.* На шляху до новітньої педагогічної освіти (на прикладі Університету штату Мічіган). - Львів, 2000. -345 с.
- "Моделі навчання" (для студентів педагогічних спеціальностей) / За ред. Т.С. Кашманової. Серія: навчально-методичні матеріали — Вип. 5. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002.-22с.
- *Назарова Т.С.* Педагогическая технология: новый этап эволюции // Педагогика. - 1997. - № 3. - С.20.
- Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева, А.Е. Петров. Под ред. Е.С. Полат. - М.: "Академия", 1999. - 65 с.
- Освітні технології/ За заг. ред. О. М. Пехоти. – К., 2001.
- Освітні технології у школі та вузі: Матеріали науково-практичної конференції / За ред. О.М. Пехотил Миколаїв: МФ На УКМА, 1999.
- Освітні технології. Навчально-методичний посібник / За заг. ред. О.М. Пехоти. - К.: А.С.К., 2001. - 348 с.
- *Паламарчук В.* Інновації в сучасній освіті // Завуч.-2006.-№10.-С.1-4.
- *Паламарчук В. Ф.* Педагогічні інновації: міфи та реалії // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2002. – № 3.
- *Підласий І. П., Підласий А. І.* Педагогічні інновації // Рідна школа.–1998. – №
- Педагогічна технологія: Посібник / І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов. - Х.: Основа, 1995. - 548 с.
- *Пехота Е.Н.* Технологический подход в образовании с позиций педагогики ненасилия и развития. // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. - Вип. 4. - Одеса, 1999.
- *Попова О. В.* Становлення і розвиток інноваційних педагогічних ідей в Україні у ХХ столітті. – Харків, 2001.
- *П'ятакова Г.П., Заячківська Н.М.* Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі .Навчально-методичний посібник для студентів та магістрантів вищої школи. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. - 55 с.
- *Селевко Г.К.* Современные образовательные технологии: Учебное пособие. - М.: Народное образование, 1998. - 589 с.

12. Колоквіум: „Специфіка викладання культурологічних дисциплін”

1. Структурні (гуманістичні ціннісні орієнтації, культурологічні знання, культурологічні вміння) та змістові (аксіологічний, когнітивний, креативний, особистісний) компоненти культурологічної освіти.

2. Специфічні принципи організації процесу культурологічної підготовки студента.
3. Міжпредметна взаємодія як детермінанта культурологічної складової у системі професійно-педагогічної підготовки.
4. Методологічні засади культурологічної складової професійної підготовки майбутнього фахівця.

Рекомендована література.

- *Вайн В.О.* Педагогике сотворчества: (Пробл. развития познават. активности студента) // Вестн. высш. шк. - 1991. - № 5. - С. 41-44.
- *Дармодехина В.Н.* Совершенствование профессиональной подготовки студентов при использовании активных форм обучения // Проблемы профессионально-педагогической подготовки учителя. - М., 1992. - С. 73-81.
- *Зайцев М.О.* Проблеми культурної ідентичності в ситуації модернізації // Наукові записки. Серія «Культурологія». – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2006. – Вип. 1. – С. 66-71.
- *Кагерманян В.С., Гуранов М.Г., Кутырева Т.Ю.* Социально-педагогическая проблема поиска и поддержки творчески одаренной молодежи и роль вуза в ее решении // Психологическая служба вуза: принципы, опыт работы. -М., 1993. - С. 191-200.
- *Кириллова Г.Д.* Пути совершенствования методов обучения // Процесс обучения: активность и интерес учащегося - основа эффективности и качества учебной работы. - Новгород, 1992. - С. 14-20.
- *Методика преподавания этики в высшей школе* (под ред. С.Ф.Анисимова), - М.: 1980
- *Методика преподавания эстетики в высшей школе*, - М.: 1984
- *Методика семинара по философии*, - М.: 1975
- *Настенко Л.Г.* Методологічні засади культурологічної складової професійної підготовки майбутнього вчителя// Наука і сучасність: Збірник наукових праць Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. – Випуск 2. Ч. 4 (педагогічні науки). – К.: Логос, 1999. – С. 72-84.
- *Настенко Л.Г.* Цільовий та змістовий компоненти культурологічної складової процесу підготовки майбутнього вчителя// Збірник наукових праць: Вісник Полтавського державного педагогічного університету ім. В.Г.Короленка. – Випуск 1 (15). – Полтава, 2001. – С. 128-133.
- *Настенко Л.Г.* Особистісно-орієнтований підхід як умова культурологічного розвитку і виховання майбутніх спеціалістів// Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції "Профорієнтація та доузівська підготовка майбутніх спеціалістів: проблеми, досвід, перспективи". – Чернігів, 1999. – С.204-208.
- *Настенко Л.Г.* Гуманізація освітньо-виховного процесу як фактор культурологічної підготовки майбутнього спеціаліста// Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. "Гуманітарна освіта в технічному університеті: проблеми та перспективи". – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2001. – С. 91-98.
- *Основы методики преподавания философии*, - М.: . 1971
- *Проскурина Н.Я.* Познавательная деятельность - решающее условие формирования творческого потенциала студентов // Новые подходы к организации самостоятельной работы студентов по общественным наукам. - Киев, 1991. - С. 15-19.

- Трохин В.М. О системном подходе к преподаванию специальных учебных дисциплин // Пробл. высш. школы. - 1992. - С. 43-49.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Тема 1. Культурологічне знання в системі предметів середньої та вищої школи (2 год).

5. Педагогічна теорія як система науково-педагогічних знань.
6. Емпіричний характер педагогічних концепцій.
7. Педагогічні закономірності: фундаментальні та конкретні.
8. Педагогічні принципи як передумова ефективності навчально-виховного процесу.

Тематика наукових есе.

Сучасні тенденції світової педагогічної науки.
Проблема класифікації закономірностей навчально-виховного процесу.
Взаємозумовленість педагогічної діяльності викладача і навчальної діяльності студента.
Демократизація виховання як провідна методологічна засада навчального процесу.

Рекомендована література.

- Всемирная декларация о высшем образовании для XXI века: подходы и практические меры // Вестник высшей школы. Alma mater. – 1993 – №3. – С.29-35
- Гессен С.И. Основы педагогики: введение в прикладную философию / Отв. Ред. И сост. М.В. Алексеев. – М., 1995
- Гришинева О. Розвиток вищої школи в Україні: тенденції, проблеми та шляхи їх вирішення // Вища школа. – 2001. – №2-3
- Коротяев Б.І., Гришин Є.О., Устенко О.А. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. – К., 1990
- Левківський К.М. Вища школа України на порозі радикальних змін // Проблеми освіти: Наук.-метод. Збірник. Вип. 10.– К., 1997. – С.3–10
- Основы вузовской педагогики / Под ред. Н.В. Кузьминой. – Л., 1978.
- Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу вищої школи. – Для студентів-магістрів / Нац. пед. ун-т ім. М. Драгоманова. – К.:НПУ, 2000.
- Стефановская Т.А. Педагогіка: наука и искусство.– М.: Совершенство, 1998.

Тема 2. Основи методики викладання культурологічних дисциплін. Вимоги до викладача(2 год.).

5. Витоки дидактичних ідей і система методичних дисциплін.
6. Питання методики викладання в працях класиків педагогіки.
7. Актуальні питання дидактики ХХ століття.
8. Специфіка діяльності педагога у вищому навчальному закладі.

Тематика наукових есе.

Дидактичні теорії і системи античності.
Дидактика епохи Середньовіччя.
Освітні тенденції доби Просвітництва.
Авторські дидактичні системи.
Психологічна структура педагогічної діяльності.
Своєрідність засобів праці викладача.
Студентство як об'єкт-суб'єкт навчального процесу.
Сучасний феномен інтеграції навчальних предметів.

Рекомендована література.

- *Алексюк А.М.* Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: модульне навчання. – К., 1993.
- *Бондар В.І.* Дидактика: ефективні технології навчання студентів. – К., 1996.
- *Бабин І. Мирська Г.* Особливості організації навчання на основі системного дидактичного модуля. // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 1997. – №3-4. – Ч.1. – С.105-109.
- *Бондаревська Е.В.* Гуманистическая парадигма личностно ориентированного образования // Педагогіка. – 1992. – №4. – С.11-17.
- *Дубасенюк О.А.* Теоретичні і методологічні основи виховної діяльності педагога: дис. Д-ра пед. наук. – К., 1996. Маслоу А. Мотивация и личность. – СПб.: Евразия, 2001.
- *Купиєвич Ч.* Основы общей дидактики. – М.: Высшая школа, 1986.
- *Окалелов О.П.* Оптимизационные методы дидактики // Педагогіка. – 2000. – №3. – С.21-26.
- *Оконь В.* Введение в общую дидактику. – М.: Высшая школа, 1990.
- *Старов В.А.* Дидактика. – М., 2002.
- *Шевнюк О.Л.* Культурологічна освіта майбутнього вчителя: теорія і практика. – К.: В-во НПУ ім. М. Драгоманова, 2004.

Тема 3. Змістове наповнення культурологічної освіти та його структурні елементи (4 год.).

5. Історичний характер категорії „зміст освіти”.
6. Функції структурних компонентів змісту освіти.
7. Вимоги до змісту освіти у вищій школі.
8. Навчальний предмет як головний засіб реалізації змісту освіти.

Тематика наукових есе.

Знання як компонент змісту освіти вищої школи.
 Навчальні вміння студентів та шляхи їх формування.
 Творчий компонент змісту освіти.
 Інтелектуальні вміння, їх характеристика.
 Поняття „навчальних профілів” та сфера застосування компетенції.

Рекомендована література.

- *Биков В.Ю.* Системно-структурні засади забезпечення якості професійної освіти / Зб.наук.праць. - Донецьк: Либідь, 2001. – С. 269 – 273.
- *Биков В.Ю.* Методичні системи сучасних інформаційно-освітніх технологій // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: Збірник наукових праць / За редакцією Л.Л.Товажнянського та О.Г. Романовського. – Вип. 3. – Харків: НТУ “ХПІ”, 2002. – С. 73-83.
- *Галузинський В.М., Євтух М.Б.* Основи педагогіки та психології вищої школи України. – К., 1995. Козловська І.М. Закони і закономірності дидактики // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992 – 2002. Збірник наукових праць до 10 – річчя АПН України / Академія педагогічних наук України. – Ч. 2. – Харків: “ОВС”, 2002. – С. 348 – 358.
- *Копыленко Ю.В., Позднеев Б.М.* О создании единого информационно-образовательного пространства системы вузов УМО АМ / Проблемы информатизации высшей школы. – М., 1996. – № 1. – С. 3 – 6.

- *Леднёв В.С.* Содержание образования. – М.,1989.
- *Сисоєва С.О.* Педагогічні технології в сучасному освітньому просторі // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992 – 2002. Збірник наукових праць до 10 – річчя АПН України / Академія педагогічних наук України. – Частина – 2. – Харків:“ОВС”, 2002. – С. 311 – 325.
- *Смирнов С.Д.* Педагогика и психология высшего образования. – М.,2003.
- *Фурман А.* Підручник у модульно-розвивальній системі: зміст, структура, оформлення. // Рідна школа. – 2000. – Липень. – С.23-32.
- *Харламов И.Ф.* Педагогика. – М.,1997.

Тема 4. Навчальні програми, підручники та посібники як відображення змісту культурологічної освіти(2 год.).

1. Навчальний план як державний нормативний документ.
2. Навчальні програми: сутність та способи побудови.
3. Навчальні підручники та посібники як елемент змісту освіти.

Тематика наукових есе.

Обґрунтування вимог до відбору змісту освіти у вищій школі.

Проблема типологізації навчальних предметів.

Поняття державного стандарту освіти та дилема його необхідності.

Типові, робочі та авторські навчальні програми: спільне та відмінне.

Сучасний підручник: проблема традиційного та новаторського підходів.

Рекомендована література.

- Высшее образование: проблемы и перспективы развития. Вторые академические чтения. Киев, 1995. - 207 с.
- *Гершунский Б.С.* образование как религия третьего тысячелетия: гармония знания и веры. - М.: Педагогическое общество России. 2001. - 128 с.
- *Джуринський А.Н.* развитие образования в современном мире. Учебное пособие. - М.: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 1999. - 200 с.
- Збірник основних нормативних актів про вищу освіту, наукову діяльність, підготовку та атестацію наукових кадрів / За ред. проф. М. І. Панова. - Харків: Гриф, 2003. - 336 с.
- *Лутай В.С.* Філософія сучасної освіти. К. 1996.
- Методичні рекомендації щодо структури, змісту та обсягів підручників і навчальних посібників для вищих навчальних закладів <http://donmtu.edu.ua/russian/metod/onmr/npd.html>
- Образование 21 века: достижения и перспективы // Под редакцией В. игляд м. Рига, " игляд мент", 2002. - 336 с.
- *Пискунов И.У.* Организация учебного труда студентов. Мн. 1982.
- *Підласий І.П.* Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. -К.: Видавничий Дім „Слово". 2004. 610 с.
- *Саймон Брайан.* Общество и образование. М.1989.
- *Тімар Томас Б., Кірн Дейвід Л.* Як домогтися досконалості в освіті. - Львів: Літопис. 2004. - 176 с.
- *Фініков Т.* Сучасна вища освіта: світові тенденції і Україна. - К.: Таксон, 2002. - 176 с.

Тема 5. Методи навчання у вищій школі та особливості їх застосування при викладанні культурологічних дисциплін (6 год.).

6. Поняття про методи навчання і підходи до їх класифікації.
7. Характеристика методів навчання за джерелами придбання знань.
8. Бінарні методи навчання.
9. Логічний аспект класифікації методів.
10. Форми організації навчального процесу у вищій школі.

Тематика наукових есе.

Класифікація методів за характером пізнавальної діяльності(І.Я. Лернер).

М.І. Махмутов та його концепція класифікації методів.

Класифікація методів за Ю.К. Бабанським.

Прийоми і засоби навчання, їх місце та роль в методиці викладання.

Самостійна робота студента: сутність, види, вимоги.

Самоосвіта у вищій школі.

Рекомендована література.

- *Алексюк А.М.* Загальні методи навчання. — К.,1981
- *Алексюк В.М.* Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія. — К.,1998
- Освітні технології. За ред. О. М. Пехоти. Навчально-методичний посібник. К., А.С.К. 2002. – 255 с.
- *Падалка О.С., Нісімчук А.М., Смолюк І.О., Шпак О.Г.* Педагогічні технології. Навчальний посібник. Вид-во «Українська енциклопедія» ім.П.Бажана, 1995, - 254с.
- Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.
- *П'ятакова Г.П., Глотов О.Л.* Інтерактивні методики та специфіка їх застосування у вищій школі / Навчально-методичний посібник. Тернопіль, 2002. 20с.
- *Ситаров В.А.* Дидактика: Учебное пособие для студентов. — М.,2002.
- *Слепкань З.І.* Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навч.посібник. –К.: Вища _л., 2005. – 239 с.: _л..
- *Чернилевский Д.В.* Дидактические технологии в высшей школе: Учебное пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 437 с.
- *Черниченко В. И.* Дидактика высшей школы: История и современные проблемы. – М.: «Вузовская книга», 2002. – 136 с.

Тема 6. Лекція як базова форма навчання у вищій школі.

5. Функції лекції.
6. Види лекцій: вступна, заключна, установча, традиційна.
7. Структура лекції.
8. Нетрадиційні види лекцій.

Тематика наукових есе.

Підготовка до лекції як елемент фаховості викладача.

Оцінка якості лекції.

Розвиток лекційної форми навчання.

Лекція-бесіда як засіб максимального включення студентів в навчальний процес.

Прийоми активізації пізнавальної діяльності студентів на лекції.

Рекомендована література.

- *Григорьева Л.И.* Роль проблемных лекций в развитии творческой активности студентов // Подготовка экономистов в вузе: проблемы, опыт. - Воронеж, 1991.
- *Дубасенюк О.А.* Практикум з педагогіки. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004.
- *Засорина Л.Н., Галицкий А.С.* Педагогическая технология интенсивного обучения в вузе // Активные методы обучения и подготовки специалистов в вузе. - Л., 1990.
- *Карараев А.М., Зубарь Г.П.* Формирование творческих навыков в процессе целевой подготовки студентов // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. - К., 1992. - Вип. 6. - С. 132-136.
- *Кириллова Г.Д.* Пути совершенствования методов обучения // Процесс обучения: активность и интерес учащегося - основа эффективности и качества учебной работы. - Новгород, 1992.
- *Ковальчук Л.О.* Практикум з педагогіки: Навчальний посібник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005.
- *Кудрявцева В.Т.* Формирование творческих способностей человека: проблемы методологии // Современные проблемы теории творчества. - М., 1992. - С. 41-55.
- *Лунева И.В.* Некоторые дидактические требования к построению системы средств формирования умений творческого усвоения знаний (в вузе) // Высшая школа и ускорение социально-экономического развития страны. - Волгоград, 1992. - С. 97-104.
- Новые подходы в организации учебного процесса в университете: метод. Рекомендации / Якутск. гос. ун-т им. А.К. Аммосова. - Якутск: Изд-во ЯГУ, 1993. - 160 с.
- *Падалка О.С., Нісімчук А.М., Смолюк І.О., Шпак О.Г.* Педагогічні технології. Навчальний посібник. Вид-во "Українська енциклопедія" ім.П.Бажана, 1995, - 254с.

- *Проскурина Н.Я.* Познавательная деятельность - решающее условие формирования творческого потенциала студентов // Новые подходы к организации самостоятельной работы студентов по общественным наукам. - Киев, 1991. - С. 15-19.
- *Сысоев А.А., Петров В.И.* Структура и сущность психологических средств в развитии творческого потенциала студентов // Психологическая служба вуза: принципы, опыт работы. - М., 1993. - С. 80-96.
- *Трохин В.М.* О системном подходе к преподаванию специальных учебных дисциплин // Пробл. высш. школы. - 1992. - С. 43-49.
- *Шелихова Н.И.* Техника педагогического общения. Под общ. ред. Гинзбурга М. Р. - М.: Изд-во „Институт практической психологии“, Воронеж: НПО „МОДЭК“, 1998.

Тема 7. Методи закріплення знань: семінари і практичні заняття.

5. Практичні та семінарські заняття як форма організації навчання у ВНЗ.
6. Семінарське заняття в історії розвитку навчання.
7. Консультація як елемент навчального процесу.
8. Навчальна та виробнича практика.

Тематика наукових есе.

Критерії оцінки семінарського заняття.

Умови ефективності проведення семінарів.

Практичне заняття у ВНЗ.

Екскурсія як форма організації навчання.

Конференція як спосіб активізації науково-дослідницької роботи студентів.

Рекомендована література.

- *Болюбаши Я.Я.* Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти. — К.:ВВП, „Компас“, 1997
- *Вербицький А.А.* Активное обучение в высшей школе: контекстный подход: Метод. пособие. — М.: Высшая школа, 1991.
- *Володько В.М.* Індивідуалізація і диференціація навчання: понятійно-категоріальний аналіз // Педагогіка і психологія. — 1997. — №4. — С.9-17
- *Дубасенюк О.А.* Практикум з педагогіки. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004.
- *Загвязинский В.И.* Теория обучения: Современная интерпретация. — М.: Изд. центр „академия“, 2001.
- *Засорина Л.Н., Галицкий А.С.* Педагогическая технология интенсивного обучения в вузе // Активные методы обучения и подготовки специалистов в вузе. - Л., 1990.

- *Ковальчук Л.О.* Практикум з педагогіки: Навчальний посібник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005.
- *Лушников И.Д.* Традиционное и новотворенное в современном образовании // Педагогика. — 2000. — №10. —С.21-25
- *Смирнов С.Д.* Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности. — М.: Издательский центр „Академия”,2003.
- *Черниченко В.И.* Дидактика высшей школы: История и современные проблемы. — М.: Вузовская книга,2002.
- *Хуторской А.В.* Современная дидактика: Учебник для вузов. — СПб.:Питер,2001

Тема 8. Самостійна робота студентів як спосіб закріплення знань.

5. Самостійна робота студентів як важлива форма навчання у вищій школі.
6. Рівні самостійної діяльності студентів.
7. Науково-дослідницька робота студентів як складова фахової підготовки.
8. Курсові та дипломні роботи.

Тематика наукових есе.

Види позааудиторної самостійної роботи студентів.

Самостійна робота з книгою як передумова успішного засвоєння змісту вищої освіти.

Робота над науковими есе як один із значущих видів самостійної студентської роботи.

Організація наукового гуртка у ВНЗ.

Методика підготовки науково-освітніх проєктів.

Організація предметних олімпіад у ВНЗ.

Специфіка діяльності студентських наукових товариств.

Рекомендована література.

- *Бернал Дж.* Наука в истории общества. - М.: Наука, 1966.
- *Бурдин К.С., Веселов П.В.* Как оформить научную работу. - М.: Высшая школа, 1973.
- *Быков В.В.* Методы науки. - М.: Мысль, 1974.
- *Воблий К.Г.* Організація роботи наукового працівника (методика і техніка). - К.: „Наукова думка”, 1969.
- *Герасимов И.Г.* Научное исследование. - М.: Наука, 1972.
- *Грушко И.М., Сиденко В.М.* Основы научных исследований. - К.: «Выща школа», Изд-во при Харьков. ун-те., 1983.

- *Дикий І.А., Халатов А.А.* Основи наукових досліджень. - К.: «Вища школа», 1985.
- *Кілінська К.* Науково-дослідна робота студентів в Україні.-Чернівці, Вид-во ЧДУ, 1997.
- *Кілінська К.* Основи наукового пізнання. Чернівці, Вид-во „Рута”-2003.
- *Колгатіна Л.С.* Управління самостійною роботою студентів в умовах нових інформаційних технологій. // Сучасні освітні технології: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 190-й річниці університету. – Х., ХДПУ. -2001.-С.95
- *Маключенко В. І., Янковська Ж. О.* Положення про курсові роботи з культурологічних дисциплін. – Острог, 1998. – 17 с.
- *Маключенко В. І., Янковська Ж. О.* Положення про дипломні роботи з культурологічних дисциплін (методика написання, правила оформлення та порядок захисту). – Острог, 2001. – 19 с.
- *Маключенко В. І., Янковська Ж. О.* Положення про кваліфікаційні роботи з культурологічних дисциплін (методика написання, правила оформлення та порядок захисту). – Острог, 2001. – 19 с.
- *Микитюк О.М.* Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України. — Харків, ОВС,2003.
- *О курсовых и дипломных работах// В.В. Краевский.* Общие основы педагогики. — М.: Издательский центр „Академия”,2003.
- *Ситник В.Ф.* Основи наукових досліджень. - К.: Вища школа, 1978.
- *Чкалова О.Н.* Основи наукових досліджень. - М.: Наука, 1978.
- *Янковська Ж. О., Пастушок С. Є.* Педагогічна практика. Методичні рекомендації. – Острог, 1999. – 23 с.

Тема 9. Система контролю знань в процесі викладання предметів культурологічного циклу.

5. Перевірка та оцінка знань студента.
6. Особливості обліку у вищій школі. Педагогічні вимоги до контролю.
7. Критерії оцінки знань студентів. Види обліку знань.
8. Модель екзамену. Методи обліку. Педагогічні виміри (вимоги до тестів, форми, оцінювання).

Тематика наукових есе.

- Способи підвищення ефективності контролю.
- Сутність об’єктивності контролю, його валідності та надійності.
- Спостереження як спосіб контролю у ВНЗ.
- Організація рецензування та взаємо рецензування відповідей студентів.
- Іспит як основна форма контролю навчально-пізнавальної діяльності студентів.
- Виховна функція контролю, шляхи її реалізації.

Рекомендована література.

- *Амонашвили Ш.А.* Воспитательная и образовательная функция оценки учения школьников. — М.,1984.
- *Вихрущ В.О.* Тести до курсу дидактики: Для студ. пед. навч. закл. – Тернопіль: ТДПУ, 2001.
- *Дидактика современной школы //* Под ред. В.А. Онищука. — К.,1987.
- *Дмитриев А.В., Дмитриев Ю.В.* Тренинговые и контрольные задания по дидактике. — М.,1998.
- *Ингекамп К.* Педагогическая диагностика. — М.,1991.
- *Иоселиани А.Д.* Сборник методических рекомендаций, тестов и контрольных заданий по философии: Для студ. гуманит. вузов. – М.; Воронеж: Москов. Психолого-социальный ин-тут, 2001
- *Майоров А.Н.* Теория и практика создания тестов для системы образования: Как выбирать, создавать и использовать тесты для целей образования. – М.: Народное образование, 2000.
- *Методичні рекомендації з організації тестового контролю освітньо-професійної підготовки вчителя /* Відповід. ред. В.В.Грубінко. – Тернопіль: ТНПУ, 2004.
- *Полякова А.А.* Рейтинговая система контроля и оценки знаний по педагогика: Практикум для педагогов, студентов и учащихся. – М.: Моск. гор. пед. об-во, 2000.
- *Равен Д.* Педагогическое тестирование: проблемы, заблуждения, перспективы. – Львів: Когито – Центр, 1999.
- *Хуторской А.В.* Современная дидактика: Учебник для вузов. — СПб.:Питер,2001.
- *Чайка В.М.* Основы дидактики: Тексты лекцій і завдання для самоконтролю: Навч. посібник для студ. вищих пед. навч. закл. – Тернопіль: Астон, 2002.
- *Чельшикова М.Б.* Теория и практика конструирования педагогических тестов: Учебное пособие. – М.: Логос, 2002.

Тема 10. Модульно-рейтинговый контроль та способи його застосування в спеціальності „Культурологія”.

1. Рейтингова система оцінки знань: сутність поняття.
2. Загальні вимоги рейтингової системи.
3. Умови застосування навчального рейтингу.

Тематика наукових есе.

Проблема підвищення якості спеціалістів з вищою освітою.

Тести в системі модульно-рейтингового контролю

Індивідуальна робота студента: сутність поняття, рівні функціонування.

Рейтинг як загальний бал індивідуальної роботи студента.

Оцінювання навчальної діяльності студентів за модульно-рейтинговою системою.

Рекомендована література.

- *Безносок О. О.* Модульно-рейтинговий контроль успішності студентів // Наук. записки: Зб. наук. ст. Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. - К.: НПУ, 2000. - С. 3-12.
- *Безносок О.О.* Рекомендації щодо розробки та впровадження модульно-рейтингової технології навчання - К.: ВІКНУ, 2000. - 27 с. Романюк І.М. Методика нарахування балів за модульно-рейтинговою системою (на прикладі спеціальної дисципліни)//Науково-практичний освітньо-популярний часопис "Імідж сучасного педагога". – Полтава, ТОВ "АСМІ".–2001.-№ 2(13).–С.36-39.
- *Борзих А.П., Окаєлов В.М.* Виховний аспект модульно-рейтингового контролю знань студентів // Проблеми освіти: Науково-методичний збірник. — Київ,2001. — Вип..23. — С.62-65.
- *Драч І.І.* Психолого-педагогічні втілення модульно-рейтингової системи // Проблеми освіти. — 2000. — Вип.. 22. — С.57-61.
- *Заводяний Віктор, Заводяний Володимир.* Рейтинг — система оцінювання успішності студентів // Рідна школа. — 2001. — №1. — С.45.
- Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару „Кредитно-модульна система підготовки фахівців у контексті Болонської угоди” — Львів, 22-23 листопада 2003р.
- *Нагаєв В.М.* Оцінювання навчальної діяльності студентів за модульно-рейтингової технології навчання // Педагогіка і психологія. — 2000. — №3. — С.84-91.
- Об'єктивність в оцінці знань: модульно-рейтинговий контроль / Н. А. П'ятківська. Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та вузі / Ред. кол. А.С. Дем'янчук. - Рівне : Волинські обереги, 2002 - .Вип. 3. - 2002. - 276 с.
- *Паламарчук Л.М.* До проблем оцінювання студентів за модульно-рейтинговою системою при вивченні курсу "Педагогічна риторика" http://rusnauka.com/PNR_2006/Pedagogica/2_palamarchuk%20.doc.htm
- *Романюк І.М.* Модульно-рейтингова система як інноваційна модель організації навчально-виховного процесу вищого професійного навчального закладу освіти //Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка.–2002.–№ 7.-С.57-61.
- *Федорчук І.П., Федорчук І.І.* Комп'ютерна техніка та перспективи її впровадження в процес навчання // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. пр. - К.: - Вінниця: ДОВ Вінниця, 2000. - С. 450-451.
- *Цехмістров Г.С.* Ефективність застосування модульного навчання та рейтингової системи контролю знань студентів // Проблеми освіти. — 2001. — Вип.. 26. — С.40-53.

. Тема 11. Сучасні технології в освіті та їх методичний зміст в курсі культурології.

6. Поняття педагогічних технологій: історія розвитку та сучасні інтерпретації.
7. Програмоване навчання.
8. Дистанційне навчання в сучасній системі вищої освіти.
9. Концепція розвивального навчання Л.В. Занкова.
10. Система оновлення освіти дорослих.

Тематика наукових есе.

Особливості процесу навчання людини на різних вікових етапах.

Активна практична діяльність як фактор розвитку особистості.

Порівняльний аналіз догматичного, пояснювального і проблемного навчання.

Контекстне навчання у вищій школі.

Рекомендована література.

- *Атутов П.Р.* Технология и современное образование // Педагогика. - 1996.- № 2 - с.37-43.
- *Безпалько В.П.* Слагаемые педагогической технологии. - М., 1989.-178 с.
- *Боголюбов В.И.* Педагогическая технология: эволюция понятия.- Педагогика. - 1991.- № 9.- С. 123.
- *Бех І.* Принципи інноваційної освіти// Освіта і управління.-2005.-Т.8.- Число 3-4.- С.7-21.
- *Бордовский Г.А., Извозчиков В.А.* Новые технологии обучения: Вопросы терминологии // Педагогика. - 1993.-№ 5.
- *Буркова Л.* Технології в освіті // Рідна школа. – 2001. – № 2.
- *Ващенко Л.М.* Методика оцінювання інноваційних змін в освіті // Соц.педагогіка. – 2006.- №1. – С.20-23.
- *Грабовська С.Л.* Інтерактивне навчання у вузі: проблеми і перспективи // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. -Вип.15.-4.2. -С.171-176.
- *Гуманітарні технології /* За ред. В. В. Різуна.- К.: Видавничий дім "KM Academia", 1994.- 60 с.
- *Давыдов В.В.* Теория развивающего обучения. - М., 1996. -324с.
- *Дичківська І.М.* Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник.- К.:Академвидав, 2004. – 352 с.
- *Зязюн І. А.* Освітні технології у вимірах педагогічної рефлексії // Світло. – 1996. – № 1.
- *Кларин МБ.* Инновации в мировой педагогике. - М., 1998. -180с.
- *Кларин М.В.* Педагогическая технология в учебном процессе. - М., 1989. - 225 с.
- *Кларк М.* Технология образования или педагогическая технология?// Перспективы. Вопросы образования. - М., 1983. -№2.-С. 78

- *Кошманова Т.С.* На шляху до новітньої педагогічної освіти (на прикладі Університету штату Мічіган). - Львів, 2000. -345 с.
- "Моделі навчання" (для студентів педагогічних спеціальностей) / За ред. Т.С. Кашманової. Серія: навчально-методичні матеріали — Вип. 5. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002.-22с.
- *Назарова Т.С.* Педагогическая технология: новый этап эволюции // Педагогика. - 1997. - № 3. - С.20.
- Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева, А.Е. Петров. Под ред. Е.С. Полат. - М.: "Академия", 1999. - 65 с.
- Освітні технології/ За заг. ред. О. М. Пехоти. – К., 2001.
- Освітні технології у школі та вузі: Матеріали науково-практичної конференції / За ред. О.М. Пехотил Миколаїв: МФ На УКМА, 1999.
- Освітні технології. Навчально-методичний посібник / За заг. ред. О.М. Пехоти. - К.: А.С.К., 2001. - 348 с.
- *Паламарчук В.* Інновації в сучасній освіті // Завуч.-2006.-№10.-С.1-4.
- *Паламарчук В. Ф.* Педагогічні інновації: міфи та реалії // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2002. – № 3.
- *Підласий І. П., Підласий А. І.* Педагогічні інновації // Рідна школа.–1998. – №
- Педагогічна технологія: Посібник / І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов. - Х.: Основа, 1995. - 548 с.
- *Пехота Е.Н.* Технологический подход в образовании с позиций педагогики ненасилия и развития. // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. - Вип. 4. - Одеса, 1999.
- *Попова О. В.* Становлення і розвиток інноваційних педагогічних ідей в Україні у ХХ столітті. – Харків, 2001.
- *Пятакова Г.П., Заячківська Н.М.* Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі .Навчально-методичний посібник для студентів та магістрантів вищої школи. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. - 55 с.
- *Селевко Г.К.* Современные образовательные технологии: Учебное пособие. - М.: Народное образование, 1998. - 589 с.

13. Колоквіум: „Специфіка викладання культурологічних дисциплін”

1. Структурні (гуманістичні ціннісні орієнтації, культурологічні знання, культурологічні вміння) та змістові (аксіологічний, когнітивний, креативний, особистісний) компоненти культурологічної освіти.
2. Специфічні принципи організації процесу культурологічної підготовки студента.
3. Міжпредметна взаємодія як детермінанта культурологічної складової у системі професійно-педагогічної підготовки.
4. Методологічні засади культурологічної складової професійної підготовки майбутнього фахівця.

Рекомендована література.

- *Вайн В.О.* педагогике сотворчества: (Пробл. развития познават. активности студента) // Вестн. высш. шк. - 1991. - № 5. - С. 41-44.
- *Дармодехина В.Н.* Совершенствование профессиональной подготовки студентов при использовании активных форм обучения // Проблемы профессионально-педагогической подготовки учителя. - М., 1992. - С. 73-81.
- *Зайцев М.О.* Проблеми культурної ідентичності в ситуації модернізації // Наукові записки. Серія «Культурологія». – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2006. – Вип. 1. – С. 66-71.
- *Кагерманян В.С., Гуранов М.Г., Кутырева Т.Ю.* Социально-педагогическая проблема поиска и поддержки творчески одаренной молодежи и роль вуза в ее решении // Психологическая служба вуза: принципы, опыт работы. - М., 1993. - С. 191-200.
- *Кириллова Г.Д.* Пути совершенствования методов обучения // Процесс обучения: активность и интерес учащегося - основа эффективности и качества учебной работы. - Новгород, 1992. - С. 14-20.
- *Методика преподавания этики в высшей школе* (под ред. С.Ф.Анисимова), - М.: 1980
- *Методика преподавания эстетики в высшей школе*, - М.: 1984
- *Методика семинара по философии*, - М.: 1975
- *Настенко Л.Г.* Методологічні засади культурологічної складової професійної підготовки майбутнього вчителя// Наука і сучасність: Збірник наукових праць Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. – Випуск 2. Ч. 4 (педагогічні науки). – К.: Логос, 1999. – С. 72-84.
- *Настенко Л.Г.* Цільовий та змістовий компоненти культурологічної складової процесу підготовки майбутнього вчителя// Збірник наукових праць: Вісник Полтавського державного педагогічного університету ім. В.Г.Короленка. – Випуск 1 (15). – Полтава, 2001. – С. 128-133.
- *Настенко Л.Г.* Особистісно-орієнтований підхід як умова культурологічного розвитку і виховання майбутніх спеціалістів// Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції "Профорієнтація та довузівська підготовка майбутніх спеціалістів: проблеми, досвід, перспективи". – Чернігів, 1999. – С.204-208.
- *Настенко Л.Г.* Гуманізація освітньо-виховного процесу як фактор культурологічної підготовки майбутнього спеціаліста// Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. "Гуманітарна освіта в технічному університеті: проблеми та перспективи". – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2001. – С. 91-98.
- *Основы методики преподавания философии*, - М.: . 1971
- *Проскурина Н.Я.* Познавательная деятельность - решающее условие формирования творческого потенциала студентов // Новые подходы к организации самостоятельной работы студентов по общественным наукам. - Киев, 1991. - С. 15-19.
- *Трохин В.М.* О системном подходе к преподаванию специальных учебных дисциплин // Пробл. высш. школы. - 1992. - С. 43-49.

ФОРМИ І ЗАСОБИ ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

За місцем у навчальному процесі розрізняємо поточний, проміжний і підсумковий види контролю.

Поточний контроль рівня знань студентів.

Його завданням є перевірка розуміння студентами певного матеріалу, визначення рівня його засвоєння, вироблених навчальних і дослідницьких навичок, уміння самостійного опрацювання текстів та здатності їх осмислювання, а також вироблення навичок письмової та усної самопрезентації.

Поточний контроль здійснюється за такими напрямками:

- контроль за систематичністю та активністю роботи на семінарських та інших практичних заняттях;
- контроль за виконанням завдань самостійного опрацювання поза межами аудиторій.

Проміжний контроль рівня знань студентів.

Застосовується для глибшого засвоєння окремих розділів вивченого матеріалу; здійснюється у формі проведення модульного контролю за рівнем засвоєння і творчого застосування знань у вигляді контрольних і тестових тематичних завдань.

Підсумковий контроль знань студентів.

Здійснюється раз на рік у формі іспиту. Студент допускається до підсумкового контролю за умови виконання не менше як на задовільну оцінку усіх проміжних форм контролю, передбачених поточним семестровим навчальним планом.

Іспит проводиться в усній або письмовій формі, і містить навчальний матеріал кожного семестру. При виведенні загальної оцінки студента викладач бере до уваги результати як поточного так і підсумкового контролю знань. При цьому частка сумарної оцінки, яку студент може отримати за результатами поточного контролю, становить 60 %, а частка, отримана за підсумкову форму контролю – 40 % загальної оцінки .

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

(питання до іспиту)

- Предмет і завдання методики викладання культурологічних дисциплін.
- Функції педагогіки вищої школи.
- Основні методологічні категорії педагогіки вищої школи.
- Структура вищого закладу освіти.
- Вища освіта в США.
- Система вищої освіти у Великобританії.
- Система вищої освіти у Франції.
- Система вищої освіти у Німеччині.
- Історія розвитку вищої освіти в Україні.
- Вищі учбові заклади на території України в 19 столітті.
- Вища освіта в Україні 1917-1991 р.р.
- Основні категорії дидактики.
- Закономірності та принципи процесу навчання у вищомунавчальному закладі.
- Зміст освіти як проблема дидактики вищої школи.

- Методи та форми організації навчального процесу у вищій школі.
- Освіта як система, процес і результат процесу пізнання.
- Моделі освіти.
- Поняття про зміст освіти і його компоненти.
- Вимоги до визначення змісту освіти у вищій школі.
- Навчальні предмети, їх типи.
- Державні документи, що визначають зміст освіти.
- Навчання — одне із основних понять дидактики.
- Мотивація навчальної діяльності студентів.
- Функції навчання.
- Поняття про принципи в педагогіці.
- Характеристика принципів навчання вищої школи: принцип гуманістичної спрямованості навчання, принцип забезпечення єдності освітніх, розвивальних і виховних функцій навчання.
- Принцип професійної спрямованості навчання.
- Принцип науковості.
- Принцип систематичності й системності в навчанні.
- Принцип доступності нарощуваних труднощів.
- Принцип свідомості, активності й самостійності студентів у навчанні.
- Принцип індивідуального підходу до студентів.
- Принцип наочності навчання.
- Принцип міцності засвоєння знань, умінь, навичок.
- Принцип оптимізації навчального процесу.
- Методи навчання та їх класифікація.
- Словесні методи навчання.
- Монологічні методи навчання.
- Лекція як головний метод навчання у вищій школі.
- Різновиди лекцій.
- Діалогічні методи навчання.
- Дискусія, диспут як вид діалогічного методу навчання.
- Самостійна робота студентів з друкованими текстами.
- Наочні методи навчання.
- Практичні методи навчання.
- Семінар як форма організації навчання у ВНЗ.
- Критерії оцінки семінарського заняття.
- Навчальна екскурсія як форма організації навчання.
- Консультація — одна із важливих форм навчального процесу.
- Конференція як форма закріплення знань.
- Практичні заняття як форма організації навчально-пізнавальної діяльності.
- Самостійна робота студентів - важлива форма навчання у вищій школі.
- Просемінари — форма заняття, що попереджує і підготовлює студентів до семінару.
- Колоквіум.
- Поняття про сутність контролю, його компоненти.
- Функції контролю.
- Педагогічні вимоги до оцінювання навчальних досягнень студентів.
- Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів.
- Спостереження за навчальною роботою студентів.
- Усне опитування.
- Методи активізації пізнавальної діяльності студентів.
- Комбіноване опитування.
- Тестовий контроль.

- Заліки як форма підсумкового контролю.
- Іспити як форма підсумкового оцінювання навчальних досягнень студентів.
- Модульно-рейтинговий контроль.
- Болонський процес і українська система вищої освіти.
- Інноваційні технології в системі вищої освіти.
- Викладач-студент як суб'єкти навчального процесу.
- Відомості про історію розвитку зарубіжної вищої освіти.
- Розвиток вищої освіти в Україні. Особливості педагогічної діяльності у вищій школі (ВШ).
- Дидактика або теорія навчання у ВШ.
- Основні принципи теорії навчання у ВШ.
- Принципи єдності науки та навчання.
- Принципи систематичності навчання у ВШ.
- Принципи зв'язку теорії з практикою. Принципи свідомості та самосвідомості у навчанні.
- Принцип доступності навчання у ВШ.
- Принцип ґрунтовності навчання у ВШ.
- Принцип єдності конкретного та абстрактного в навчальному процесі.
- Принцип індивідуального підходу у навчанні.
- Єдність науково-дослідницької та навчальної діяльності.
- Форми вираження системи навчального процесу.
- Зміст і методи навчання у ВШ.
- Програмоване навчання у ВШ.
- Проблемне навчання у ВШ.
- Активні та ігрові методи навчання у ВШ.
- Принципи модульного навчання.
- Контроль знань у ВШ. Педагогічні вимоги до його організації.
- Практичні заняття у ВШ, їх цілі, організація проведення.
- Семінарські заняття у ВШ, підготовка до їх проведення.
- Курсові роботи та проекти, їх дидактичне обґрунтування.
- . Навчально-дослідницька робота, її організація.
- Навчальна та виробнича практика, її організація.
- Дипломне проектування.
- Самостійна робота студентів. Бюджет часу студентів.
- Лекція у ВШ. Основні вимоги до лекції у ВШ.
- Види лекцій.
- Підготовка викладача до лекцій.
- Активізація процесу сприйняття через емоційність.
- Наочність та її роль в активізації сприймання.
- Активізація механізмів мислення та поведінки, основні прийоми.
- Стимули організації пізнавальної діяльності студентів.
- Педагогічне спілкування, його основні функції.
- Структура педагогічного спілкування.
- Стили педагогічного спілкування. Педагогічний такт.
- Поняття про педагогічну техніку.
- Поняття про техніку мови.
- Гнучкі технології в сучасній педагогіці ВШ.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

(зразок)

МОДУЛЬ 1.

1 рівень.

1. Вища освіта здійснюється:
 - А) на базі повної загальної середньої освіти.
 - Б) на базі неповної середньої освіти
 - В) на базі чотирирічної освіти і кваліфікаційного рівня бакалавра
2. Управління вищим закладом освіти здійснюється
 - А) на основі суміщення прав центральних органів виконавчої влади та керівництва вищого закладу освіти,
 - Б) керівними структурами вузів
 - В) міністерством освіти
 - Г) органами місцевого самоврядування.
3. Які з наведених нижче органів керівництва закладами вищої освіти є дорадчими?
 - А) ректорат
 - Б) деканати
 - В) адміністративна рада
 - Г) приймальна комісія
 - Д) вчена рада
 - Е) педагогічна рада
 - Є) бюджетно-фінансова комісія
4. Які з наведених нижче органів керівництва закладами вищої освіти є робочими?
 - А) ректорат
 - Б) деканати
 - В) адміністративна рада
 - Г) приймальна комісія
 - Д) вчена рада
 - Е) педагогічна рада
 - Є) бюджетно-фінансова комісія
5. Які з наведених нижче органів керівництва стосуються закладів освіти є 1-2 рівня акредитації?
 - А) ректорат
 - Б) деканати
 - В) адміністративна рада
 - Г) приймальна комісія
 - Д) вчена рада
 - Е) педагогічна рада
 - Є) бюджетно-фінансова комісія
6. Які з наведених нижче органів керівництва стосуються закладів освіти є 1-2 рівня акредитації?
 - А) ректорат
 - Б) деканати
 - В) адміністративна рада
 - Г) приймальна комісія
 - Д) вчена рада
 - Е) педагогічна рада
 - Є) бюджетно-фінансова комісія
7. Порядок створення, реорганізації, ліквідації, ліцензування, атестації та акредитації вищого закладу освіти, здійснення державного контролю за якістю підготовки фахівців вищих закладів освіти встановлює

- А) Кабінет міністрів України
 - Б) Міністерство освіти і науки України
 - В) Органи місцевого самоврядування
 - Г) Керівні органи закладу
8. Порядок організації навчального процесу, форми навчання та контролю за набуттям знань студентами, порядок їх атестації та тривалість канікул встановлює
- А) Кабінет міністрів України
 - Б) Міністерство освіти і науки України
 - В) Органи місцевого самоврядування
 - Г) Керівні органи закладу
9. Умови прийому студентів до вищих закладів освіти розробляє
- А) Кабінет міністрів України
 - Б) Міністерство освіти і науки України
 - В) Органи місцевого самоврядування
 - Г) Керівні органи закладу
10. Готують фахівців на основі повної загальної середньої освіти з присвоєнням кваліфікації молодшого спеціаліста, бакалавра
- А) вищі заклади 1-2 рівня акредитації
 - Б) вищі заклади 3-4 рівня акредитації
 - В) вищі заклади 1-4 рівня акредитації.
- 2 рівень.
1. Дайте визначення поняттю „система вищої освіти”.
 2. З яких елементів складається структура системи вищої освіти?
 3. Що є об’єктом педагогіки вищої школи?
 4. Дайте визначення предмету педагогіки вищої школи?
 5. В чому суть прогностичної функції педагогіки вищої школи?
 6. В чому суть аналітичної функції педагогіки вищої школи?
 7. В чому суть проєктивно-конструктивної функції педагогіки вищої школи?
 8. Перерахуйте головні методологічні категорії педагогіки вищої школи.
 9. Назвіть головні закономірності педагогічного процесу.
 10. Перерахуйте суттєві та процесуальні категорії педагогіки.

ПІДРУЧНИКИ ТА ПОСІБНИКИ

1. *Алексюк А.М.* Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія: Підручник для студ., аспір. та молодих викладачів навч. закладів. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
2. *Алексюк А.М.* Педагогіка вищої школи: Курс лекцій: Модульне навчання: Навч. посібник. – К.: ІСДО, 1993. – 220 с.
3. *Васянович Г.П.* Педагогіка вищої школи. Навчально-методичний посібник. Львів:, Ліга-Прес, 2000. - 100 с.
4. *Вітвицька С.С.* Основи педагогіки вищої школи: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. – К.: Центр навч. літ., 2003. – 316 с
5. *Вихрущ В.О.* Тести до курсу дидактики: Для студ. пед. навч. закл. – Тернопіль: ТДПУ, 2001. – 74 с.
6. Вища освіта України і Болонський процес: Навч. посібник / М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, В.Д.Шинкарук, В.В.Грубінко, І.І.Бабин; За ред. В.Г.Кременя. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2004. – 384 с.
7. *Гура О.І.* Педагогіка вищої школи : вступ до спеціальності: Навч. посібник. - Київ: Центр навчальної літератури. 2005. - 224с.
8. *Журба І.Є.* Методика викладання у вищій школі, Хмельницький, ХНУ, 2005, 98с.
9. *Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л.* Педагогіка: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2003. – 418 с.
10. *Мешко Г.М., Мешко О.І.* Історія педагогіки: тестові завдання: Навч.-метод. посібник для студ. вузів. – Тернопіль: ТДПУ, 2001. – 144 с.
11. *Онишків З.М.* Тестові завдання з педагогіки: Навч. посібник для студ. фак. підготовки вчителів почат. кл. – Тернопіль: ТДПУ, 2001. – 115 с.
12. Основи педагогіки и психології вищої школи. Под ред. А.В. Петровського. - Изд-во Московського університета. - 1986. - 304 с.
13. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник. - Одеса: ПДПУ імені К. Д. Ушинського, 2002. - 344 с.
14. Педагогіка вищої школи: Учебно-метод. пособие). – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1985. – 190 с.
15. Педагогіка и психологія вищої школи: Учеб. пособ. для студ. и аспирантов вузов / Под ред. С.И.Самыгина. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. – 544 с.
16. Педагогіка. Хрестоматія. Уклад.: А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. - К.: Знання- Прес, 2003. - 700 с.
17. *Пятакова Г.П., Глотов О.Л.* Інтерактивні методики та специфіка їх застосування у вищій школі / Навчально-методичний посібник. Тернопіль, 2002. 20с.
18. *Сергеева В.П.* Теоретическая педагогіка в тестах и тренинговых заданиях: Учеб. пособие для студ. пед. колледжей, пед. вузов, преподават. – 2-е изд., доп. и перераб. – М.: РОН, 2002. – 74 с.
19. *Сікорський П. І.* Кредитно-модульна технологія навчання: Навч. посіб. - К.: Вид-во Європ. Ун-ту, 2004. - 127 с.
20. *Слепкань З.І.* Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навч.посібник. -К.: Вища шк., 2005. - 239 с.:
21. *Чайка В.М.* Основи дидактики: Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: Навч. посібник для студ. вищих пед. навч. закл. – Тернопіль: Астон, 2002. – 244 с.
22. *Чайка В.М.* Педагогіка в кросвордах, чайнвордах і тестових завданнях: Навч. посібник. – Тернопіль: ТДПУ, 1998. – 124 с.

23. *Чайка В.М.* Педагогіка (тестові завдання): Навч. посібник для студ. вищих пед. закл. освіти. – 2-е вид., перероб. – Тернопіль: ТДПУ, 2002. – 168 с.
24. *Чельщикова М.Б.* Теория и практика конструирования педагогических тестов: Учебное пособие. – М.: Логос, 2002. – 432 с.
25. *Чернилевский Д.В.* Дидактические технологии в высшей школе: Учеб. пособ. для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 437 с.
26. *Черниченко В. И.* Дидактика высшей школы: История и современные проблемы. - М.: "Вузовская книга", 2002. - 136 с.
27. *Шестак Н.В.* Высшая школа: Технология обучения. – М.: Вузовская книга, 2000. – 80 с.
28. *Янкович О.І.* Історія педагогіки в контрольних, тестових, практичних та самостійних завданнях: Навч.-метод. посіб. для студ. вищих пед. закладів освіти. – Тернопіль: ТДПУ, 2002. – 59 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

- *Акманова С.В.* Развитие навыков самообучения у студентов университета: Дис. кан. пед. наук. – Магнитогорск, 2004. – 200 с.
- *Анастаси А.* Психологическое тестирование: В 2–х кн. Пер. с англ. – М.: Педагогика, 1982. – 320 с.
- *Андреевская Т.П., Викторов Ю.М.* История зарубежных стран: конец XIX – XX век: задания – тесты: Учеб. пособие для учителей и учащихся. – СПб.: СМИО Пресс, 2000. – 176 с.
- *Андронов В.М., Гонан Э.В.* Формирование познавательной активности студентов в процессе их самостоятельной работы // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб.- К., 1992. - Вип. 6. - С. 119-121.
- *Аникиенко В.А.* Самостоятельная работа студентов и формы ее контроля // Пути совершенствования учебного процесса в вузе. - Саратов, 1993. - С. 28-34.
- *Антонюк М.С.* Психологічні особливості формування у студентів умінь і навичок самостійної роботи // Сучасні педагогічні технології у вищій школі: Наук.-метод. зб. – К., 1995. – С.111-113.
- *Атанов Г.А.* Возрождение дидактики – залог развития высшей школы. – Донецк: ДОУ, 2003. – 180 с. .
 - *Базакуца В.А., Иванова Н.Н., Гнідаш Н.І.* Модульна система навчання як ефективна форма стимулювання пізнавальної діяльності студентів // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. - К., 1992. - Вип. 7. - С. 119-122.
- *Балицька Т.В.* Психолого-педагогічні та методичні умови організації самостійної роботи студентів у світлі болонського процесу // http://www.bdpu.org/scientific_published/psychology_3_2006/30.doc
- *Баран З., Полещук Т.* Контрольні питання та тестові завдання з всесвітньої історії. – Львів: ВНТЛ, 1997. – 96 с.
- *Белозерцева В.И., Гапоненко С.Д., Лемешевская Е.Т.* Условия эффективного использования проблемного обучения // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб.- К., 1992. - Вип. 6. - С. 138-141.
- *Бесагонова Л.Ф.* Активизация учебного процесса при использовании принципа опережающего обучения специальными дисциплинам // Научно-методические рекомендации по разработке и внедрению в учебный процесс методов активного обучения. - Л., 1990. - С. 37-39.
- *Бойко О.* Історія України: Тести. Запитання. Завдання: Посібник. – К.: Академія, 1998. – 256 с.
- *Бойко А.М.* та ін. Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагоги: Підручник. - К.: ВД "Професіонал", 2004. - 576 с.
- Болонський процес: Документи / Укладачі: З. І. Тимошенко, А. М. Греков, Ю. А. Гапон, Ю. І. Пелеха. - К: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. - 169 с.
- Болонський процес: Модель структури додатка до диплома / Укладачі: З. І. Тимошенко, О. І. Козаченко, А. М. Греков, Ю. А. Гапон, Ю. І. Пелеха. - К: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. - 73 с.
- Болонський процес у фактах і документах (Сорбонна-Болонья-Саламанка-Прага-Берлін) / Упорядники: Степко М. Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубіянко В. В., Бабин І. І. - Тернопіль: Вид-во "Економічна думка" ТАНГ, 2003. - 60 с.
- *Вайн В* О педагогике сотворчества: (Пробл. развития познават. активности студента) // Вестн. высш шк. - 1991. - № 5. - С. 41-44.
- *Виноградова А.А.* Рубежный контроль и интенсификация самостоятельной работы студентов // Пути совершенствования учебного процесса в вузе. - Саратов, 1993. - С. 81-84.
- Вища освіта України і болонський процес. Навчальний посібник. -

Тернопіль. Навчальна книга. - Богдан. 2004. -384 с.

- Вища освіта України: методологічні та соціально-виховні проблеми модернізації: Монографія / Під заг. ред. В.П. Андрущенко, М.І. Михальченка, В.Г. Кременя. - К.: ДЦССМ, Запоріжжя: ЗДУ, 2002. - 440 с.
- Высшее образование: проблемы и перспективы развития. Вторые академические чтения. Киев, 1995. - 207 с.
- *Волобуєва Л.М.* Модульно-розвивальне навчання як педагогічна технологія формування особистості // <http://cen.iatp.org.ua/libr/iatp4/Volobueva-2.doc>
- *Вульфсон Б. Л.* Стратегія розвитку образования на западе на пороге ххi века - М.: Изд-во УРАО, 1999. - 208 с.
- *Гершунский Б.С.* Образование как религия третьего тысячелетия: гармония знания и веры. - М.: Педагогическое общество России. 2001. - 128 с.
- *Гончаренко С.У.* Український педагогічний словник. - К.: Либідь, 1997.-376С.
- *Григоренко В.* Напрямок - творчість: У Президії АПН України // Освіта. - 2000. - 23 лютого - 1 березня.
- *Григорьева Л.И.* Роль проблемных лекций в развитии творческой активности студентов // Подготовка экономистов в вузе: проблемы, опыт. - Воронеж, 1991. - С. 14-18.
- *Дармодехина В.Н.* Совершенствование профессиональной подготовки студентов при использовании активных форм обучения // Проблемы профессионально-педагогической подготовки учителя. - М., 1992. - С. 73-81.
- *Джуриньський А.Н.* Развитие образования в современном мире. Учебное пособие. - М.: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 1999. - 200 с.
- Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. вид. С.Ю.Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
- *Журавський В. С., Згуровський М. З.* Болонський процес: головні принципи входження в європейський простір вищої освіти. - К.: ІВЦ "Видавництво "Політехніка", 2003. - 200 с.
- Закон про вищу освіту //Освіта.- 20-27 лютого 2002.
- *Засорина Л.Н., Галицкий А.С.* Педагогическая технология интенсивного обучения в вузе // Активные методы обучения и подготовки специалистов в вузе. - Л., 1990. - С. 24-26.
- Збірник основних нормативних актів про вищу освіту, наукову діяльність, підготовку та атестацію наукових кадрів / За ред. проф. М. І. Панова. - Харків: Гриф, 2003. - 336 с.
- *Зербіно Д. Д.* Наукова школа: лідер і учні. Львів: Євросвіт, 2001. - 208 с.
- *Иоселиани А.Д.* Сборник методических рекомендаций, тестов и контрольных заданий по философии: Для студ. гуманит. вузов. – М.; Воронеж: Москов. Психолого-социальный ин-тут, 2001. – 480 с.
- *Ищенко В.* О введении в стандарт профессионального образования приоритетности мотивационно-творческой деятельности // Alma mater. - 1999. - № 7.
- *Кагерманян В.С., Гуранов М.Г., Кутырева Т.Ю.* Социально-педагогическая проблема поиска и поддержки творчески одаренной молодежи и роль вуза в ее решении // Психологическая служба вуза: принципы, опыт работы. -М., 1993. - С. 191-200.
- *Карараев А.М., Зубарь Г.П.* Формирование творческих навыков в процессе целевой подготовки студентов // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. - К., 1992. - Вип. 6. - С. 132-136.
- *Касап В.А., Королева Т.А.* Дипломная работа - метод активизации

- творческой деятельности студента // Науч. и техн. б-ки. - 1993. - № 3. - С. 36-41.
- *Кириллова Г.Д.* Пути совершенствования методов обучения // Процесс обучения: активность и интерес учащегося - основа эффективности и качества учебной работы. - Новгород, 1992. - С. 14-20.
 - *Климов С. М.* Интеллектуальные ресурсы общества. - Санкт-Петербург.: ИВЭСЭП, Знание, 2002. - 199 с.
 - *Ковальчук Л.О., Ковальчук О.Б.* Система освіти зарубіжних країн: Навчальний посібник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. - 136 с.
 - *Ковальчук В.В., Мойсеев Л.М.* Основи наукових досліджень: Навч.посібник.- 3-є вид., перероб. і допов. - К.: ВД „Професіонал”, 2005. - 240 с.
 - *Козаков В.А.* Самостоятельная работа студента и ее информационно-методическое обеспечение: Учебное пособие. – К.: Вища школа, 1990. – 112 с.
 - *Коккота В.А.* Лингводидактическое тестирование. – М.: Высшая школа, 1989. – 127 с.
 - *Корсак К.В.* Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів. Монографія. К.: МАУП-МКА, 1997. - 208 с.
 - *Кошманова Т.С.* Світова комп'ютерна мережа у професійній підготовці вчителів. - Львів: ЛНУ ім.Ів.Франка, 2003. - 200 с.
 - *Кудрявцева В.Т.* Формирование творческих способностей человека: проблемы методологии // Современные проблемы теории творчества. - М., 1992. - С. 41-55.
 - *Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т.* Історія української школи і педагогіки. Навчальний посібник. - К.: т-во „Знання”, КОО, 2003. - 450 с.
 - *Майкл Фуллан.* Сили змін. Вимірювання глибини освітніх реформ. - Літопис, 2000. - 270 с.
 - *Майоров А.Н.* Теория и практика создания тестов для системы образования: Как выбирать, создавать и использовать тесты для целей образования. – М.: Народное образование, 2000. – 352 с.
 - *Маляренко Г.П.* Дифференцированные индивидуальные задания - форма повышения эффективности самостоятельной работы студентов // Новые подходы к организации самостоятельной работы студентов по общественным наукам. - К., 1991. - С. 58-60.
 - *Марочко Василь, Хілліг Гьотц.* Репресовані педагоги України: жертви політичного терору. - К.: Наук. світ, 2003. - 302 с.
 - Матеріали міністерства науки і освіти України щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-V рівнів акредитації. – К., 2003.
 - Методичні рекомендації з організації тестового контролю освітньо-професійної підготовки вчителя / Відповід. ред. В.В.Грубінко. – Тернопіль: ТНПУ, 2004. – 100 с.
 - *Молчан А.Г., Батурина Н.Ю., Молчан В.Ю.* Сочетание традиционной и компьютерной форм обучения студентов // Методы активизации познавательной деятельности студентов. - Новочеркасск, 1993. - С. 186-188.
 - *Науменко Ф. І.* Основи педагогіки о. В. Духновича. / лекції з історії педагогіки / Львів, Вид-во ЛДУ ім. Івана Франка; 1964. 214 с.
 - Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. — К.: Шкільний світ, 2001. - 16с.
 - *Никитина Г.В., Романенко В.Н.* Формирование творческих учений в процессе профессионального обучения // С-Петербург. гос. ун-т. - СПб.: Изд-во С-Петербург. ун-та, 1992. - 166 с.
 - *Ніколаєнко С.М.* Вища освіта – джерело соціально-економічного і

культурного розвитку суспільства. – К.: Знання, 2005. – 319 с.

- *Огнев'юк О.В., Фурман А.В.* Принцип модульності в історії освіти. – Ч.1. – К., 1995. – 85 с.
- *Онофрейчук Д.П.* Система консультацій и підвищення ефективності самостійної роботи студентів // Новые подходы к организации самостоятельной работы студентов по общественным наукам. - К., 1991. - С. 61-63.
- Освіта й виховання в Польщі й Україні (XIX—XX ст.). Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Частина II. / Упорядкув. і заг. ред. Є. І. Коваленко. - Ніжин, НДПУ, 1998. - 264 с.
- Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004рр.) / За ред. В. Г. Кременя. - Тернопіль: вид-во ТДПУ імені В. Гнатюка, 2004. - 147 с.
- *Пастушенко Р.Я.* Контрольні питання та тестові завдання з історії України: від найдавніших часів до початку XX століття. – Львів: ВНТЛ, 1998. – 184 с.
- Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах // затверджено наказом Міністерства освіти України від 2 червня 1993 р. № 161 http://www.nam.kiev.ua/norm/pro_org.htm
- *Полякова А.А.* Рейтинговая система контроля и оценки знаний по педагогике: Практикум для педагогов, студентов и учащихся. – М.: Моск. гор. пед. об-во, 2000. – 96 с.
- *Проскурина Н.Я.* Познавательная деятельность - решающее условие формирования творческого потенциала студентов // Новые подходы к организации самостоятельной работы студентов по общественным наукам. - Киев, 1991. - С. 15-19.
- Психологическая мозаика. Наблюдения, эксперименты, тесты / Сост. С.С.Степанов. – 3 – е изд. – М.: Академия, 1997. – 128 с.
- Психология личности: тесты, опросники, методики / Авт. – сост. Н.В.Киршева, Н.В.Рябчикова. – М.: Геликон, 1995. – 236 с.
- *Равен Д.* Педагогическое тестирование: проблемы, заблуждения, перспективы. – Львів: Когито – Центр, 1999. – 144 с.
- *Раймерз Фернандо, Мак-Гінн Ноел.* Компетентний діалог: використання досліджень для формування світової освітньої політики. - Львів: Літопис. 2004. - 212 с.
- Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні (X — поч.. XXст.). Нариси. - Київ: Радянська школа. - 1991.- 380 с.
- Российская педагогическая энциклопедия: в 2 тт. / Гл. ред. В.В. Давыдов. - М.: Большая энциклопедия, 1993 - 608 с.
- *Рябов Г.Г.* Манипулирование - инструментальное средство творческого интеллекта: Дистанционное обучение // Открытое образование. - М., 2002. - № 3. - С. 52-59.
- *Слепкань З.І.* Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2000. – 210 с.
- *Степко М. Ф., Клименко Б. В., Товажнянський Л. Л.* Болонський процес і навчання впродовж життя: Монографія. - Харків: НТУ "ХПІ", 2004. - 112 с.
- *Сысоев А.А., Петров В.И* Структура и сущность психологических средств в развитии творческого потенциала студентов // Психологическая служба вуза: принципы, опыт работы. - М., 1993. - С. 80-96.
- Сучасна вища школа: психолого-педагогічний аспект: Монографія /За ред. Н.Г. Ничкало. - К. 1999.
- Тесты, тесты, тесты... / Сост. О.Кулакова. – М.: Молодая гвардия, 1990.– 190с.

- Тести визначення рівня підготовки педагогів до організації виховної роботи в школі: Для студ. пед. навч. закл. – Тернопіль: ТДПУ, 1999. – 12 с.
- *Товажнянський Л. Л., Сокол Є. І., Клименко Б. В.* Болонський процес: цикли, ступені, кредити: Монографія. - Харків: НТУ "ХПІ", 2004. - 144 с.
- *Трохин В.М.* О системном подходе к преподаванию специальных учебных дисциплин // Пробл. высш. школы. - 1992. - С. 43-49.
- *Турковская Г.В.* Проблема определения критериев сформированности умений научно-творческого общения студентов // Материалы конференции по итогам научно-творческого общения студентов // Материалы конференции по итогам научно-исследовательских работ преподавателей, сотрудников и аспирантов (к 60-летию ЧГПИ). - Челябинск, 1994. - С. 16-18.
- *Урманский Р.Е., Иванов В.И.* Комплексный подход к организации и управлению самостоятельной работы студентов (СРС) // Пробл. высш. школы. - 1991. - Вып. 73. -С. 72-75.
- *Фініков Т.* Сучасна вища освіта: світові тенденції і Україна. - К.: Таксон, 2002. - 176 с.
- *Фурман А.В.* Модульно-розвивальне навчання: принцип, умови, забезпечення. – К., 1997. – 340 с.
- *Чиж О.Н., Сагіна Н.С.* Самостійна робота студентів у навчальному процесі // Нові педагогічні технології в контексті сучасних концепцій змісту освіти: Зб. статей. – Луганськ, 1998. – С.211-243.
- *Яновський А.* Школа громадянина: американський досвід - наші потреби. Львів, Літопис, 2001, 215 с.